

REDACTIONEEL

E. Smits

Met de bestuurs- en redactionele mededelingen willen we u in dit decembernummer van 2001 weer even op de hoogte brengen van de laatste ontwikkelingen binnen de vereniging.

Al eerder meldden wij dat als lid van de redactie bedankt heeft dhr. R.H.Postma. Naar aanleiding hiervan heeft zich beschikbaar gesteld en is toegetreden ons lid no. 99 dhr. P. de Haan te Dokkum. Vanaf deze plaats heten we hem een hartelijk welkom en samen hopen we een goede tijd te hebben ten voordele van de vereniging.

In onze visie om de inhoud voor iedereen aantrekkelijk te houden is het soms wikken en wegen. De hoeveelheid ingeleverde copy is gelukkig nog steeds goed, hoewel we wel eens moeten snijden in extra lange stukken. Dit om te voorkomen dat het geheel te eenzijdig gaat worden. Hierop inhakend zouden we als redactie u willen vragen eens te kijken of er geen leuke, buitengewone voorvallen te melden zijn binnen uw onderzoek. Dit kunnen personen zijn maar ook zaken op ander terrein die het vermelden waard zijn. Eventueel aangevuld met foto's ed tot een maximum van ca 2 velletjes A4. U kunt deze schriftelijk, op diskette of via e-mail opsturen t.a.v. de redactie.

Binnen de redactie is besloten dat voortaan alle copy in tekstfile aangeleverd moet worden; het inleveren in diverse programma's m.n. de genealogiën en kwartierstaten geeft erg veel werk bij het omzetten, te meer daar we naar een zekere uniformiteit willen bij het afdrukken. Voor kwartierstaten en genealogiën geldt nog een regel n.l. dat alleen de nummers en de bijbehorende naam (incl. patroniem) in **vet** gezet mogen worden. (Zie de in deze Sneuper opgenomen genealogie Van Hijum) Hopelijk vinden we hierin uw medewerking en kunnen we de gewonnen tijd gebruiken om andere dingen te doen.

Een ander belangrijk punt is dat er mensen zijn die geen internet cq e-mail hebben en hun vragen en/of gegevens kenbaar willen maken via dit medium. We willen voorstellen dat als u iets hebt in deze trant en dat wilt plaatsen dat die mogelijkheid er is via onze web-site.

Hiertoe dient u een diskette met de gegevens in tekstfile in te leveren bij de redactie waarna wij er zorg voor dragen dat het op de juiste wijze geplaatst wordt op de Verenigingssite.

Vanzelfsprekend geldt deze service alleen voor onze leden.

Wat voor alle leden geldt is dat - indien interesse - men uit eigen werk/onderzoek indexlijsten maakt en deze beschikbaar

stelt om op de web-site te zetten. Op deze manier kan men nog meer en beter kennis nemen van elkaars werk en misschien aanvullen. Deze lijsten dienen voorzien te zijn van een correspondentieadres, daar het voor ons niet mogelijk is dit te verzorgen.

Hierop aansluitend melden we u dat er veel vragen en min of meer opdrachten binnen komen via de site. Helaas hebben we een probleem om alles te beantwoorden. Dit zou de indruk kunnen wekken dat we er niets mee doen. Niets is minder waar, doch ook hier geldt dat de tijd een kwalijke factor is. We zitten momenteel zonder een persoon die dit kan coördineren. Er wordt hard aan gewerkt om dit op te lossen maar we vragen hiervoor uw geduld. Mochten er mensen zijn die aangaande deze vragen andere leden antwoord geven, dan willen we vragen dit via de site te doen (bulletinboard).

Vanuit het bestuur is besloten dat schriftelijke mededelingen die bij de Sneuper gevoegd worden voortaan op gekleurd papier zullen worden gedrukt, zodat ze meer opvallen en aandacht krijgen.

Tot slot wijzen we nogmaals op de aankondigingen bij het ledennieuws en hopen we elkaar weer te treffen met het maartnummer waarin enkele belangrijke mededelingen zullen staan, ook aangaande de **ledendag op 13 april 2002**.

Namens de redactie wensen we u allen een goed verlaten van 2001 en een heel voorspoedig 2002.

LEDENNIEUWS

E. Smits

NIEUWE LEDEN:

No. 257 dhr. E.H. Bary, Aalsburg 2917, 6602 WK Wijchen. tel: 024-6415136 E-mail: e.h.bary@tres.nl. FO: Middeleeuws Friesland m.n. kerk- en stadsgeschiedenis, fam. Bary, Jorna, Becker, Raadsma.

No. 258 dhr. H. de Jong, Nachtegaal 25, 5831 WL Boxmeer. tel: 0485-574346, E-mail: jonghr@freeler.nl. FO: de Jong Dongeradeel en Dokkum.

No. 259 dhr. D. de Bruin, Sneeuwuil 25, 7827 GG Emmen. tel: 0591-632977, E-mail: derkans@hetnet.nl. FO: Freerk Lammerts (de Bruin) en Catarijna Douwes, Johannes Beernts (de Jong) en Hendrikje Jans uit Dantumadeel.

No. 260 dhr. M. v.d. Woude, Hellingpad 2b, 8468 BD Hasker-dijken tel: 0513-671585, E-mail: meindert.hekman@12move.nl. FO: Douma en Buwalda in Oostdongeradeel.

No. 261 dhr. J. van Klaarbergen, de Schans 59, 9101 HR Dokkum.
tel: 0519-293943, E-mail: onbekend. FO: van Klaarbergen.

No. 262 dhr. C.T. Sträter, Koarte Ekers 30, 9035 GK Dronrijp.
tel: 0517-231610, E-mail: csträter@leeuwarden.nl. FO: de Boer,
Tolsma, Cuperus en Sytsma Oostdongeradeel.

No. 263 dhr. J. Dekker, Brokmui 10, 9101 EX Dokkum. tel: 0519
-297512, E-mail: jabadek@zonnet.nl. FO: Bleeker uit
Dokkum, Dekker uit Veendam, pandenonderzoek de
Kelders 21 Leeuwarden, regionale geschiedenis
algemeen.

No. 264 dhr. H. Spanninga, Nieuwesteeg 8, 8911 DT Leeuwarden.
tel: 058-2152601, E-mail: hotzo.spanninga@wxs.nl. FO: Friese
Politieke Elite 17-18 eeuw en Friese historie.

No. 265 dhr. S.J. Nutma, Klaverstraat 10, 9101 EE Dokkum. tel:
0519-294426, E-mail: sjaknu@planet.nl. FO: Nutma Dongeradeel,
Gorter Dokkum en Lageveen, Hiemstra Tietjerksteradeel.

No. 266 dhr. T. v.d. Mei, Larixlaan 5, 9483 TJ Zeegse. tel:
0592-542625, E-mail: tedvdmei@hetnet.nl. FO: vd Mei Dokkum,
Sinia-Gorter Stichting en St. Christopher tot Oldehove Leen.

No. 267 mevr. E. Posthuma, Zuideinde 266a, 1035 PM Amsterdam.
tel: 020-6316668, E-mail: geen. FO: Pieter Pieters Postma en
Lolkje Arjens Boekhout, Boekhout, Vonk, Ferwerda, Osinga,
Veldkamp, Poelstra, Romkema, Reiziger en Krijgel uit Dokkum eo

No. 268 dhr. P.J. Schriemer, Achtkant 11, 9617 DA Harkstede.
tel: 050-5735864, E-mail: pj@schriemer-4myweb.nl. FO: van
Assen, Bandsma, Bontekoe, Bos, Bosma, Buwalda, Dijkstra, Donga,
van Eck, Fransbergen, Hansma, Holwerda, de Hoog, Inia, Jannema,
de Jong, Kloosterman, Oosterman, vd Ploeg, Roersma, Schieringa,
Slagter, Tadema, vd Wagen, Weidenaar, Westra, Wiersma,
Wijbenga, vd Zee en vd Zwaag.

No. 269 dhr. J. de Jager, Kouwe 9, 9103 PE Dokkum. tel: 0519-
220135, E-mail: kouwe@hetnet.nl. FO: de Jager Tietjerksteradeel
en Dantumadeel.

RECTIFICATIE:

No. 250 dhr. J.R. Torenstra, dit moet zijn J.E.Torenstra.

AANVULLINGEN en ADRESWIJZIGINGEN:

No. 26 dhr. D. de Jager, Dokkum. E-mail: dj.dejager@wdmail.nl.

No. 153 dhr. K.Jansen, Reigersberg 13 verandert in 25. tel:
026-3342308, E-mail: klaas@geneal.ch. FO: Mullender,
Schregardus, de Vries, Miedema, Dijkstra uit Dongeradeel, de
Vries uit Oudwoude en Westergeest.

No. 157 dhr. R.Kamstra, verhuisd naar Reidingweg 90, 9203 KR
Drachten.

No. 191 dhr. A. Westra, Valkruid 29, 8471 WJ Wolvega. tel: 0561-616795, E-mail: geen. FO: Biegel, Bersée, Brouwer (Veenwouden), Knobbe, Nieuwenhuis, Procee, de Vries (Sneek), Waterschoot, Westra en Zwart (Dongeradeel).

BEDANKT PER 1-1-2002:

No. 140 mevr. Dekema te Driebergen.

=====
E-mail adres van de penningmeester: gghbouma@hetnet.nl
uitsluitend voor vragen en/of mededelingen over geldzaken.
=====

ATTENTIE!!!!

Alle betalingen van contributie, giften en opdrachten dienen vanaf heden plaats te vinden via ons gironummer **68 61 847** t.n.v. de penningmeester van de Vereniging.

=====
BESTUURLIJK

L. Meerema

Terugblikkend op de afgelopen maanden heeft het bestuur zich m.n. beziggehouden met de volgende zaken.

Het te verschijnen boek Historia Doccumensis. De opdracht voor het samenstellen hiervan is inmiddels gegeven aan dhr. M. Schroor, wetenschappelijk publicist.

De plannen voor een kenniscentrum, een samenwerkingsverband tussen bibliotheek, museum en streekarchivariaat.

De voorbereiding voor de ledendag in april 2002. Deze dag wordt georganiseerd i.s.m. de Openbare Bibliotheek. Verdere informatie vindt u bijgesloten in dit nummer.

Op de najaarsvergadering van 26 sept. hield de heer Spanninga een lezing over het Stadsbestuur van Dokkum in de 16^e en 17^e eeuw. Een interessant verhaal waarbij slechts 20 leden aanwezig waren. Voor de ledendag rekent het bestuur op een grotere opkomst. Dit is, gezien het programma, toch geen onredelijke gedachte.

In een vergadering met de Sneuperredactie werden gezamenlijke belangen besproken. Samen met de inbreng van de leden wil onze vereniging een lezenswaardig blad uitbrengen. Uw inbreng is nodig en wordt op prijs gesteld.

PYTTER BOOMSMA, DISTILLATEUR, DOKKUM(2)

F. Boomsma

Na een aanvulling op het leven van Pytter Boomsma in de vorige Sneuper volgt deze keer zijn voorgeslacht. Met dank aan de heer van Nierkerken te Den Haag die mij de oudste generatie tot nu toe bezorgde.

Jan Oenes (Boomsma) en Houkien Jacobs (Bommis)

Jan Oenes is tot nu toe de stamvader van de Boomsma 's. Hij werd omstreeks 1640 volgens bijlagen van de civiele sententies van het Hof van Friesland geboren. Jan was koopman te Leeuwarden. Zijn doop en huwelijk zijn niet in Leeuwarden terug te vinden. In 1668 werd hij daar als nieuw lid van de Geref. Kerk ingeschreven. In begin 1690 gebruikt Jan Oenes voor het eerst de achternaam Boomsma. Voordien was het Jan Oenes, gardenier, die in 1676 in het burgerboek van Leeuwarden werd bijgeschreven als geboortig van Jelsum (Een gardenier is een kleine intensieve landbouwer). Kinderen uit dit huwelijk:

- *Jacob gedoopt 31-12-1670 later van beroep gardenier
- *Oene (Onias)gedoopt 29-01-1673 later van beroep mr. Koekenbakker en burger-vaandrig
- *Lambertus geb. omstreeks 1675, wordt later de voogd over Bernardus Boomsma.
- *Pieter gedoopt 30-01-1681 later van beroep gardenier en wijnkoper
- *Jancke gedoopt 18-10-1682
- *Johannes Martinus gedoopt 18-08-1689 te Leeuwarden. Later van beroep hovenier, trouwt 09-09-1714 met Trijntje Hauses. Als Janke de enige dochter is, trouwt zij met Doecke Rinsis.

Pieter Boomsma en Hendrijna Gessing

Pieter Boomsma werd in Leeuwarden geboren en op 30-01-1681 aldaar gedoopt. Op latere leeftijd vertrok hij naar Rotterdam, zijn broers en zusters bleven in eerste instantie in Leeuwarden wonen. In Rotterdam trouwde hij op 26-11-1704 met Hendrijna Gessing. Zij stelde hem waarschijnlijk in staat om daar later een wijnhandel te beginnen, want haar ouders waren best vermogend. Als kind woonde zij in de Hoofdstraat. Hendrijna is remonstrants gedoopt op 08-12-1675 te Rotterdam als dochter van Mons. Balte Gessing en Juffer Anne de Groot. Johannes Boomsma, een broer van Pieter, woont op 11-09 1709 bij Pieter in huis "agter het klooster binnenstad". Johannes

laat namelijk op die datum een testament opmaken waarin staat, dat Martines Boomsma, zijn broer wonende te Leeuwarden, 100 caroli guldens van 20 stuivers van hem erft. Pieter daarentegen erft f 150,00. Johannes is op dat moment waarschijnlijk doodziek, want hij ligt bij de notaris op de rustbank. In het testament staat daarover geschreven: "niet temin syn verstand en memoire volkomen hebbend en gebruycke" (ona 1794-284).

Op 01-07-1716 worden Pieter Boomsma en Hendrik Bremer aangesteld als toekomstig voogden over de "nagelatene" kinderen van Bernardus Gessing (ona 2162-189). Op 17-06-1730 wordt Pieter daadwerkelijk voogd over Cagnietje en Baldina (ona 2233-321).

Op 05-07-1718 (ona 2385/69) huurt Pieter Boomsma, koopman in wijnen en gedistilleerde wateren, een huys op West Nieuwland * voor twee en een half jaar vast. Hier had Pieter ook de wijnhandel. Dit pand huurt hij van Adiaan van der Lelij. "Ingaande 1 november deeses jaars 1718 en eindigende den laatsten april 1721 voor een somma van seven hondert guldens in 't jaar te betalen. Alle half jaren de geregte helft van een jaar."

Ook werden er "leningen" door Pieter verstrekt want op 26-03-1718 tekent Jan Post een schuldbekentenis (ona 203-204) voor een somma van vier hondert Caroli guldens van geleverde wijnen. Deze schuld wordt afgelost in de navolgende vier termijnen: "namentlijk agt dagen na Pinxterdagh 1718 met een somma van hondert guldens, agt dagen na Pinxterdagh 1719 insgelijks met een somma van hondert guldens, agt dagen na Pinxterdagh 1720 mede met hondert guldens en laestelijk nog agt dagen na Pinxterdagh van het jaar 1721 de resterende hondert guldens". En zo zijn er meer van zulke leningen verstrekt.

Vlak voor het overlijden van Hendrijna wordt er op 27-04-1720 nog snel een testament opgemaakt op de langst levende (ona 2009-329). Hierin wordt een frase opgenomen over kind(eren) te laten "leeren een eerlijken stijl studie of beroep bequaam om den kost te kunnen winnen". (een bedrag van f 500,00 werd hiervoor uitgetrokken).

*West Nieuwland bestaat nu nog. Het is de verbinding (bocht) tussen de Nieuwstraat en de Binnen Rotte. Van West Nieuwland is eigenlijk niets terug te vinden als je op zoek gaat, want er is geen bord wat de straatnaam aangeeft. Alleen op de plattegrond van Rotterdam is deze straat terug te vinden.

Testamenteir wordt ook vastgelegd dat bij overlijden kind(eren) in Leiden naar school moesten en volgens het "Schependonkrecht" (ona 2162-569) zouden erven. Bij kinderloos overlijden van beiden wordt 100 car. gld gelegateerd aan Pieters ouders, Jan Oenes en Houckje Bommis.

Veel aktes tekent Pieter met Pittar. Hendrijna is overleden op 28-04-1720 te Rotterdam (ona 2174-910) en is daar op 02-05-1720 begraven. Voor de huur van het graf betaalde Pieter nog f 15,-

Omdat Hendrijna remonstrants was, is Pieter waarschijnlijk ook tot de remonstrantse kerk overgestapt. Dit zou de reden kunnen zijn dat later in Friesland moeilijk geboorten terug te vinden zijn. Kinderen uit dit huwelijk;

*Jan (1) overleden 21-09-1709. Hij woonde toen achter het klooster in "De Beer". Grafkosten f 3,00

*Jan: hij is in Rotterdam op 30-07 1714 remonstrants gedoopt en is jong overleden.

*Bernardus: geboren rond 1716 te Rotterdam.

1. Jan is hoogst waarschijnlijk een zoon van Pieter en Hendrijna. Zijn overlijden is wel geregistreerd in Rotterdam, maar in de overlijdensakte staat niet wie de ouders zijn of hoe oud hij was. Alleen de toevoeging j.m. (jonge man) is aanwezig en dat wil alleen zeggen dat hij niet getrouwd was. Aangezien er in Rotterdam verder niemand woonde die Boomsma heette, is het vrij aannemelijk dat Jan een zoon van Pieter en Hendrijna is.

Pieter Boomsma en Cornelia Eylbracht

Al vrij snel na het overlijden van Hendrijna trouwt Pieter op 14-11-1720 opnieuw en wel met juff. Cornelia Eylbracht, dochter van Hasparus Eilbracht en Catharina Kasterman. Vlak voor het huwelijk werd op 07-11-1720 een testament op huwelijkse voorwaarden gemaakt.

Lambertus Boomsma (broer van Pieter) wordt op 10-01-1721 voogd over Bernardus, zoon uit Pieter zijn eerste huwelijk. Twee jaar later op 13-1-1723 (ona 2313) wordt dit ingetrokken. De reden van afstand van de voogdij: de verre afwoning maar ook in sonderlijkheid de lighamelijke zwakheid zijnen broeder. Cornelis van Son, koopman binnen Rotterdam wordt nu voogd.

Op 08-01-1721 werden er door Cornelia obligaties verzilverd voor totaal f 1750 (ona 2218/23) gedateerd van 20 augustus 1709. Op 25-08-1721 krijgt Pieter geld uit de erfenis van Catharina Costermans (ona 1600/699) de moeder van Hendrijna Gessing. Haar vader was toen al overleden. De erfenis moest

verdeeld worden tussen Gerda Cornelia, Hendrijna, Florens en Johanna. Omdat Hendrijna al overleden was, ging de erfenis naar Pieter. Er staat: het ongemunte goud en zilver en verdere meubelen, inboel en huysraad is in vier eguale portien verdeelt en bekennt ijder daarvan zijn een vierde part te hebben ontvangen. Verder bracht de erfenis aan huizen en effecten f 21.681:5:7op, terwijl de lasten f 2636 bedroegen, zodat er f 19.095:5:7 te verdelen was met hun vieren. Hiervan ontvangt Pieter f 4761:6:53/4.

Dat Pieter contacten had met de betere gegadigden van de stad blijkt wel uit het feit dat hij goede omgang had met Pieter de Ridder (oud commissaris van de zeezaken van de stad Rotterdam - zijn zwager) en met Gijsbert Hoppestein makelaar in die stad.

Op 17-07-1728 (ona 2231-505/506) koopt Pytter een tuin, thuinhuis en erve staende en gelegen in den Ambagte van Cool in de Broederslaan voor een somma van f 790,00. Hierbij kwamen nog bij aan kooppenningen 9.17.8. (9 guldens 17 stuivers en 8 penningen).

Vlak voor zijn overlijden doet Pieter op 10-05-1731 nog een bod op een ander huis ter waarde van f 1618,00, maar dat blijkt f 250,00 gulden te laag (ona 676-410).

Een paar dagen daarna maakt Pieter opnieuw een testament op (ona 2021-415) en wel op 31-05 1731. Hierin wordt o.a. opgenomen het thuinhuys gelegen in de Broederslaan onder de Ambagte van Cool met thuyne, thuinhuys en erve met gereedschappen. Zelf wonen Pieter en Cornelia nog steeds op West Nieuwland. Met dit testament wordt de weeskamer omzeild, die een boedeldeling kan eisen als er ook maar één van de ouders komt te overlijden. Ook stelt de weeskamer een voogd aan als er geen voogd geregeld is.

Pieter komt op 06-07-1731 te overlijden en wordt op 10-07-1731 begraven. Voor grafrechten wordt f 15,00 betaald. Hij woonde toen op West Nieuwland n/van Son. Kinderen uit dit huwelijk;

*Pieter, hij is jong overleden.

*Bernardus, hij gaat nu naar Leiden naar school.

Op 21-07-1731 wordt er betaald aan de schoolmeester van de Does te Delft voor een vierde jaar kostgeld en onderwijs f 54 wegens kwitantie. De volgende betaling vindt plaats op 31-10-1731. Uit het testament (ona 2175-1307) blijkt dat Bernardus als hij 25 wordt f 2500,00 ineens erft en jaarlijks nog een somma van f 250,00 tot een bedrag in totaal van f 3500,00 te voldoen met obligatien ten lasten van't gemeeneland.

Op 24-12-1732 (ona 2175-1981) ontvangt Bernardus notarieel uit handen van Cornelis van Eilbracht de volgende goederen

uit de erfenis: een gouden carolus, een gouden wapenring, een zilver vroedschaps penningkje (Pieter was waarschijnlijk gemeenteraadslid), een halve kruis rijksdaalder, twee franse stuckjes, vijf sloopjes Schellingen, vier zilveren gespen, twee en zestig zilveren knoopjes, een bijbeltje met zilveren slootjes, een boekje met zilveren knopjes, een zilveren tand stokertje, een dito eyerlepeltje, een groot schrijfboek, zeven mans hemden, drie paar mans mouwen, en enig kindergoed. Ook moesten er na het overlijden diverse zaken betaald worden. (ona 2175-1369) Zo zijn er 35 posten beschreven over 20 pagina's. Op 18-09-1731 verklaart Cornelia van Eilbracht (ona 2174), dat zij op 07-11-1720 voor Johan van Obzeen, notaris te Rotterdam op huwelijksvoorwaarden is getrouwd en dat tusschen haar en haar overledene man geen gemeenschap zoude plaats hebben van de winsten en verliezen, dewelke alleen zouden zijn voor bate en schade van den voorn.(oemde) haren overledene man. Dit is de reden dat na het overlijden van Pieter de gehele boel verkocht moest worden en alles geïnventariseerd werd (ona 2174-910).

Een kleine greep hieruit: zo waren er 2 korsjetten, hemden, een kruikje katoen, een bijbel, 4 bedden met toebehoren, gordijnen en een groote kookpan. Verder waren er 2 eiken tafels, twee oude tafels, 6 stoelen met matrug en 24 gewone stoelen, een groot kabinet en 2 kleine, dambord, een spiegel met versierde lijst, een spiegel met note bomen lijst, 31 tinnen borden, 13 tinnen schotels, 2 koffie kannen en een poeijer doos. Dit is een kleine greep uit de akte waar de inventaris beschreven staat. De gehele inventaris beslaat de blz. 912 t/m 951.

De totale inboedel heeft een waarde van f 12.557,12.

De totale lasten bedragen f 1278,16

Netto f 11.278,96

Dit bedrag mogen Bernardus en zijn stiefmoeder delen.

Bernardus Boomsma en Houkien Finck

Bernardus werd omstreeks 1716 te Rotterdam geboren en heeft een bewogen leven achter de rug. Toen hij vier jaar oud was verloor hij zijn moeder en toen hij vijftien jaar was zijn vader. In 1731 woonde hij in Rotterdam (waarschijnlijk bij zijn stiefmoeder) en ging in Delft naar school. Hij kon toen al goed schrijven.

Op 03-01-1733 werd hij, toen hij 17 jaar was, door zijn voogden bij een kruidenier (Cornelis van Sprangt) in de kost en in de leer voor winkelknegt gedaan (ona 2579) "Dat de voornoemde Bernardus Boomsma den comparant ten eene zal dienen als winkelbediende en vervolgens hem in sijne bevelen

gehoorsaemen en te doen wat een goed neerstig en getrouw winkelknecht aen sijne meester schuldig en verpligt is te doen. Vanaf 1 januari ten minste 6 jaar dienen voor de vergoeding van inwoning en aldaar genieten behoorlijke kost en drank. Voogden betalen een hondert vijf en twintig jaarlijkse ponden neer".

Deze periode van zes jaar maakte hij niet af, want na 1 of 2 jaar vertrok hij in dienst van de O.I.C. naar Indië.

Op 22-06 1733 erft hij geld van zijn oom Oenias Boomsma uit Leeuwarden. Dit is misschien de reden dat hij in oktober 1737 al terug kwam met het schip de "Popkensburgh" (ona 2487-25) en Bernardus vertrok naar Leeuwarden, waar blijkbaar ook nog geld voor hem lag, geërfd van zijn oom Lambertus Boomsma (ona 2233-962).

Op 03-08-1737 krijgt Bernardus toestemming van zijn voogden om in Leeuwarden in ondertrouw te gaan met Houkien Finck (ona 2180/806). In Leeuwarden trouwt hij op 15 september 1737 in de Jacobinen kerk met Houckien Finck, dochter van Lulof Finck die zijn belangen behartigde (zie ona 2180/1081). Bernardus kreeg intussen in Leeuwarden, waar zijn familie wel bekend was, een baan als stads- en staatsbode.

Bernardus Boomsma en Limkien Lucas

Hij vertrekt omstreeks 1745 naar Garijp, waar hij op 23-01-1746 (trouwboek Garijp) met Limpkien Lucas trouwt, j.d. van Garijp. Omdat Bernardus destijds niet gereformeerd was maar remonstrants, moest zijn ondertrouw in Leeuwarden voor de stad worden aangetekend. In het Burgerboek van Leeuwarden staat de toevoeging: geboortig van Rotterdam. Verder is er ook nog een toevoeging waar staat dat hij: "oude Staten bedel van haar edele mogenden tot Leeuwarden" was. Bedel is hetzelfde als pedel, bij een gerechtshof is dat een gerechtsbode.

Daarna woont hij nog in Rottevalle en Oudega. Volgens de Speciecohieren woonde Bernardus van 1750-1784 in Oudega Smallingerland. In Oudega was hij waarschijnlijk middenstander, die, toen hij later onder curatele gesteld werd, belangrijk genoeg was om de grietman van Smallingerland als curator te krijgen. Toen hij omstreeks 1784 overleed vertrok zijn weduwe naar Dantumawoude. Kinderen uit het huwelijk van Bernardus Boomsma en Limkien Lucas:

*Pieter geboren ca 1746

*Hendrijna gedoopt 24-11 1748 Rottevalle

Deze Pytter Boomsma en Wytske Gerbens zijn al beschreven in de eerste bijdrage.

KWARTIERSTAAT VAN HIJUM

P. VAN HIJUM

-- I --

- 1a. **Yde VAN HIJUM**, geb. Broek onder Akkerwoude 7-7-1932, advertentie-aquisiteur, tr. Apeldoorn 4-4-1956
Gerdina SLIJKHUIS, geb. Apeldoorn 30-1-1932, huisvrouw, dr. van Gerrit Slijkhuis, groentehandelaar, en Aartje Huiskes, huisvrouw.
- 1b. **Sijbrigje (Siepie) VAN HIJUM**, geb. Broek onder Akkerwoude 28-1-1939, huisvrouw, tr. Dantumadeel 15-12-1959 Hendrik ZWAAGSTRA, geb. Broek onder Akkerwoude 3-9-1937, voorman Friesche Vlag CCF.

-- II --

2. **Pieter VAN HIJUM**, geb. Murmerwoude 12-4-1901, klompenmaker en veehouder, overl./begr. Dokkum/Broeksterwoude 9/14-2-1967, tr. Murmerwoude (D.deel) 6-6-1931:
3. **Dieuwke VAN DER GALIEN**, geb. Akkerwoude 17-1-1906, dienstbode en huisvrouw.

-- III --

4. **Ebele VAN HIJUM**, geb. Murmerwoude 9-1-1865, arbeider, overl. Leeuwarden 18-4-1956, tr. Dant.deel 8-5-1890:
5. **Siewke WIJNSMA**, geb. Akkerwoude 3-3-1869, huisvrouw, overl./begr. Murmerwoude 18/21-6-1952.
6. **Sjoerd Willems VAN DER GALIEN**, geb. Akkerwoude 28-11-1881, arbeider, overl. Dokkum 26-4-1966, tr. Dantumadeel 28-5-1903:
7. **Sybrigje BOONSTRA**, geb. Rinsumageest 17-10-1879, dienstmeid, overl. Akkerwoude 30-8-1920, begr. Akkerwoude.

-- IV --

8. **Yde Jans VAN HIJUM**, geb. Akkerwoude 12-11-1821, arbeider, overl. Murmerwoude 12-4-1907, tr. Dantumadeel 30-11-1854:
9. **Geeske Ebeles BIJLSTRA**, geb. Betterwird 14-11-1832, arbeidersche, overl. Murmerwoude 24-5-1905.

10. **Pieter Klazes WIJNSMA**, geb. Akkerwoude 7-6-1830, dagloner, overl. Akkerwoude 8-4-1912, tr. Dantumadeel 11-5-1862:
11. **Janke Geerts VEENSTRA**, geb. Akkerwoude 14-3-1836, dienstbode, overl. Akkerwoude 13-1-1912.
12. **Willem Meinderts VAN DER GALIEN**, geb. Akkerwoude 20-4-1839, arbeider en koopman, overl. Akkerwoude 10-10-1885, tr. Dantumadeel 26-5-1870:
13. **Antje Jacobs ROSIER**, geb. Ternaard 18-5-1849, dienstbode, overl. Akkerwoude 30-9-1901.
14. **Klaas Koenes BOONSTRA**, geb. Rinsumageest 22-7-1857, dagloner, overl. Rinsumageest 31-12-1922, tr. Dantumadeel 3-7-1879:
15. **Dieuwke Klazes WIELINGA**, geb. Birdaard 6-9-1856, dienstbode, overl./begr. Rinsumageest 29-11/3-12-1940.

-- V --

16. **Jan Ydes VAN HIJUM**, geb./ged. Hantum 12-11/13-12-1795, dagloner, overl. Akkerwoude 6-2-1823, tr. Dantumadeel 3-6-1821:
17. **Lijsberth Hettes HETTEMA**, geb./ged. Murmerwoude 16-2/17-3-1799, daglonersche, overl. Murmerwoude 20-9-1878.
18. **Ebele Jemkes BIJLSTRA**, geb. Murmerwoude ca. 1804, dagloner, overl. Murmerwoude 25-1-1892, tr. West-Dongeradeel 12-6-1827:
19. **Martje Dirks VAN TEIJENS**, geb./ged. Wetzens 24-2/4-4-1802, dienstmeid, overl. Murmerwoude 14-12-1889.
20. **Klaas Hylkes WIJNSMA**, geb./ged. Damwoude 20-5-1792/6-7-1806, dagloner, overl. Damwoude 9-8-1872, tr. Dantumadeel 25-2-1815:
21. **Siewuke Eelkes VENEMA**, geb. Akkerwoude 6-1796, daglonersche, overl. Akkerwoude 1-4-1871.
22. **Geert Hendriks VEENSTRA**, geb./ged. Akkerwoude 9-2/3-3-1793, Veldwachter, overl. Akkerwoude 30-12-1846, tr. Dantumadeel 30-7-1820:
23. **Froukje Lammerts BOUMA**, geb./ged. Murmerwoude 13-4/19-5-1793, overl. Akkerwoude 11-7-1847.
24. **Meindert Sjoerds VAN DER GALIEN**, geb./ged. Murmerwoude/Akkerwoude 16-3/9-4-1797, boerenknecht, overl. Akkerwoude 4-5-1847, tr. Dant.deel 23-5-1825:
25. **Aaltje Sytzes ROS**, geb. Murmerwoude ca. 1804, dienstmeid, overl. Akkerwoude 29-1-1887.
26. **Jacob Stevens ROSIER**, geb. Dokkum 3-12-1823, kuipersknecht/timmerman, overl. n1878, tr. Dokkum 10-5-1846:

27. **Johanna Henderica STEVAN**, geb. Dokkum 10-3-1824,
naaister, overl. Dokkum 13-5-1878.
28. **Koene Klazes BOONSTRA**, geb. Sijbrandahuis 5-9-1828,
boerenknecht/dagloner, tr.(2) Dantumadeel 15-5-1862:
Betske Jans VEENSTRA, geb. Akkerwoude ca. 1823,
tr.(1) Dantumadeel 27-5-1853:
29. **Sjoukje Wybenes WIELSTRA**, geb. Giekerk 5-8-1813,
Dienstbode te Hogebeintum, overl. voor 1862.
30. **Klaas Klazes WIELINGA**, geb. Genum 25-1-1826, dagloner,
tr. Tietjerksteradeel 13-5-1852:
31. **Sijbrigje Sijbrens NICOLAI**, geb. Rijperkerk 31-8-1826,
dienstmeid te Wijns/daglonerse.
*Sijbrigje was reeds op de leeftijd van amper 2
maanden haar vader verloren, ongeveer 6 maanden later
stierf ook haar moeder. Nog geen jaar oud zijnde was
zij reeds wees. Haar ouders heeft ze dus nooit mogen
kennen!*

-- VI --

32. **Yde Jans VAN HIJUM**, geb. Hijum ca. 1769, ged.(ng) Hijum
14-3-1769, dagloner, overl. Murmerwoude 9-4-1843, tr.
Ternaard 5-7-1795:
33. **Beitske Fokkes VAN DER MEULEN**, geb./ged. Murmerwoude
23-6/18-7-1773, overl. Murmerwoude 14-3-1838.
34. **Hette Wytzes HETTEMA**, geb./ged. Veenwouden 22-4/12-5-
1765 dagloner, overl. Murmerwoude 12-12-1838, tr.
Akkerwoude 10-5-1795:
35. **Durkje Minnes PLANTINGA**, geb./ged. Akkerwoude
28-2/22-3-1772, overl. Murmerwoude 6-4-1848.
36. **Jemke Jan BIJLSTRA**, geb. Wouterswoude ca. 1775, dagloner
overl. Wouterswoude 16-1-1850, tr. Damwoude 29-11-1795
37. **Geeske Ebeles HAISMA**, geb. Murmerwoude ca. 1774, overl.
Wouterswoude 3-2-1848.
38. **Dirk Teyes VAN TEIJENS**, geb. ca. 1770, schooldienaar\
koster, overl. Wetzens 4-7-1812, tr. Wetzens 10-12-1797:
39. **Aafke PIETERS**, geb. Metslawier 1767, geb. Metslawier
28-1-1770, overl. Wetzens 19-9-1845.
40. **Hylke Klazes WIJNSMA**, geb. Veenwouden ca. 1770, overl.
Damwoude 25-3-1821, tr. Veenwouden 14-8-1791:
41. **Jitske Folkerts WIJNSMA**, geb. ca. 1770, overl. na 1821.
42. **Eelke Tjibbes VENEMA**, geb. Dantumawoude ca. 1760,
arbeider, overl. Akkerwoude 30-9-1826, tr. Akkerwoude
12-6-1785:
43. **Sjoukje Gerrits VAN DER PLOEG**, geb. Akkerwoude ca. 1768,
arbeidersche, overl. Akkerwoude 18-3-1850.

44. **Hendrik Jans VEENSTRA**, geb. Akkerwoude ca. 1755,
arbeider, overl. Akkerwoude 28-9-1822, tr. Murmerwoude
14-3-1779:
45. **Grietje GEERTS**, overl. Akkerwoude 5-1808.
46. **Lammert Mients BOUMA**, geb./ged. Akkerwoude 10-11-1760/
25-1-1761, dagloner, overl. Akkerwoude 8-1800,
tr. Akkerwoude 21-5-1786:
47. **Antje Jeens VAN DER MEULEN**, geb. Makkinga ca. 1757, ged.
6-9-1761, overl. Dantumawoude 22-3-1845.
48. **Sjoerd Sybes VAN DER GALIEN**, geb./ged. Akkerwoude
9-10/2-12-1770, overl. Akkerwoude 11-3-1855, tr.
Murmerwoude 26-1-1794:
49. **Antje Sjoukes VRIESWIJK**, geb. Murmerwoude ca. 1769,
overl. Akkerwoude 7-8-1831.
50. **Sytze Haans ROS**, geb. Murmerwoude ca. 1770,
dagloner/koopman, overl. Murmerwoude 26-8-1857, tr.
Murmerwoude 26-10-1794:
51. **Aaltje Sybrens PLANTINGA**, geb. Murmerwoude ca. 1770,
overl. Akkerwoude 17-9-1847.
52. **Steven ROSIER**, geb. Aalzum ca. 1792, kuiper, overl. na
1846, tr. Dokkum 15-3-1818:
53. **Gertje Thomas BERGER**, geb. Dokkum ca. 1789, overl.
Dokkum 20-5-1853.
54. **Engel Conradi STEFFAN (STEVAN)**, geb./ged. Dokkum
24-11-1796/1-1-1797, baardscheerder/haarsnijder,
overl. Hellendoorn 19-2-1853, tr. Dokkum 23-5-1819:
55. **Antje Scheltes HEMMINGA**, geb./ged. Anjum 17-7/9-8-1795,
dienstmaagd/winkelliersche, overl. Dokkum na 1878.
56. **Klaas Durks BOONSTRA**, geb./ged. Veenwouden 25-6/15-7-
1798 arbeider, overl. Rinsumageest 23-4-1849, tr.
Dantumadeel 5-5-1822:
57. **Tjitske Koenes VAN DER MEER**, geb./ged. Driesum
21-10/22-11-1795, overl. Sijbrandahuis 16-3-1866.
58. **Wybren Sytzes WIELSTRA**, geb. Giekerk ca. 1786 "Een
weinig voor Allerheiligen ", arbeider/koemelker,
overl. Giekerk 13-6-1855, tr. Oenkerk (Tietsjerk.
deel) 15-5-1813:
59. **Andrieske Jelmers WIERSMA**, geb. Bergum ca. 1786
"Omstreeks St.Jacobi ", dienstbode, overl. Giekerk
8-5-1835.
60. **Klaas Jans WIELINGA**, geb. Oenkerk 24-1-1800, gaardenier
te Roodkerk, overl. Roodkerk 18-4-1885, tr.
Ferwerderadeel 12-5-1825:
61. **Lutske Klazes AKKERMANS**, geb./ged. Rinsumageest
19-3/15-4-1804, naaister te Janum, overl. Roodkerk
24-3-1848.

62. **Sybren Sjoerds NICOLAI**, geb./ged. Rijperkerk
23-9/16-10-1796, arbeider, overl. Dokkum 24-10-1826,
tr. Tietsjerksteradeel 18-2-1826:
63. **Trijntje Jans VAN DER PAL**, geb./ged. Ureterp
5-8/22-11-1795, overl. Kollum 14-4-1827.

-- VII --

64. **Jan Gerryts VAN HIJUM**, geb. Hallum ca. 1743, overl.
tussen 1785 en 1843, tr. Hijum 8-6-1766:
65. **Antje Yntzes**, geb. Hijum, ged.(ng) Hijum 11-4-1745,
overl. voor 1784.
66. **Fokke Jelles VAN DER MEULEN**, geb. Akkerwoude ca. 1715,
overl. Veenwouden na 1773, tr. (tweede huwelijk van
Fokke Jelles. Hij huwt I Veenwouden:29-4-1742 Biettje
Harkes) Murmerwoude 21-1-1770:
67. **Beitske HENDRIKS**, overl. Murmerwoude 6-1773.
*Beitske is waarschijnlijk tijdens of kort na de
geboorte van haar kind overleden. Bij de doop van de
dochter (23 juni 1773) wordt vermeld dat de moeder is
'obiit', dat is overleden.*
68. **Wytze Klazes HETTEMA**, ged. Wolterswolde 19-7-1733,
overl. voor 1780, tr. Driesum 27-5-1753:
69. **Marijke CORNELIS**, ged. Wolterswolde 16-3-1731, overl.
voor 1780.
*Wytse Claesz.en Marijke Cornelisdr., echtelieden,
huislieden onder Veenwouden 100 Caroli gulden schuldig
aan zijn zuster Gertie Claesdr. (Hypotheekboek
Dantumadeel 28-5-1762 en 12-7-1762).
Eveneens 100 Caroli gulden schuldig aan zijn zuster
Froukjen Claesdr. Van 1754-1781, meier van een plaats
van 140 pm, no.45, later 30. (Reeelkohier).*
70. **Minne Sjoerds PLANTINGA**, tr. Akkerwoude 30-8-1767:
71. **Lijsberth PAULUS**.
72. **Jan Emkes BIJLSTRA**, geb. Damwoude, tr. Driesum
25-6-1769:
73. **Akke EELKES**, geb. Damwoude.
74. **Ebele Jacobs HAISMA**, geb. Wouterswoude, tr. Damwoude
21-9-1760:
75. **Froukje WYBES**, geb. Wouterswoude.
76. **Teije Dirks VAN TEIJENS**, geb. Westergeest ca. 1740,
overl. voor 1812, tr. Westergeest 30-11-1766:
77. **Zwaantje HARMENS**, geb. Westergeest ca. 1740, overl. voor
1812.
78. **Pieter FOKKENS**, geb. Morra ca. 1740, overl. voor 1845,
ondertr. Morra, tr. Metslawier 16-3-1766:

79. **Martje HARMENS**, geb. Metslawier ca. 1740, overl. voor 1845.
80. **Klaas Hylkes WIJNSMA**, tr.:
81. **Sjultje**.
84. **Tjibbe Eelkes VENEMA**, geb. Zwaagwesteinde, tr. Driesum 3-7-1757:
85. **Siewke WYGERS (MOGELIJK TJIBBES)**, geb. Veenwouden.
86. **Gerryt Hayes VAN DER PLOEG**, ged. Murmerwoude 1-1-1723, arbeider in 1749, tr. Murmerwoude 22-5-1746:
87. **Hiltje RUURDS**, ged. Veenwouden 16-11-1727.
88. **Jan Hendriks VEENSTRA**, tr.:
89. **Janke**.
92. **Meent Lammerts BOUMA**, ged. Akkerwoude 20-3-1729, dagloner, overl. Dantumawoude 20-12-1803, tr. Akkerwoude 13-2-1757:
93. **Tytje CLAASES**, ged. Akkerwoude 1735, overl. Akkerwoude 12-11-1776.
94. **Jeen Jeens VAN DER MEULEN**, geb. Akkerwoude 1730, ged. Akkerwoude 15-11-1765, molenaar, overl. Dantumawoude 30-6-1813, tr. Drachten 12-5-1758:
95. **Froukje OEBELES**, geb. Drachten, overl. voor 1783.
96. **Sybe Sjoerds VAN DER GALIEN**, geb. Murmerwoude ca. 1744, overl. Akkerwoude 5-1-1823, tr. Murmerwoude 8-5-1768:
97. **Geeske Hendriks VAN DER GALIEN**, geb. Akkerwoude ca. 1737 renteniersche, overl. Akkerwoude 19-2-1826.
98. **Sjouke Emkes VRIESWIJK**, geb. Murmerwoude ca. 1736, dagloner, overl. Damwoude 5-12-1818, tr. Murmerwoude 11-2-1759:
99. **Antje ANDRYS**, overl. voor 1818.
100. **Haan Fokkes ROS**, geb. Kuikhorne ca. 1740, tr. kerk(ng) Bergum 19-7-1767:
101. **Aaltje SYTSES**, geb. Bergum (afkomstig bij huwelijk van Ternaard) ca. 1748, overl. Zwaagwesteinde 19-11-1822.
102. **Sybren Alberts PLANTINGA**, tr.:
103. **Jetske ALBERTS**.
104. **Jacobus ROSIER**, overl. Dokkum voor 1818, tr.:
105. **Emkje STEVENS**, overl. Aalzum ca. 1794.
106. **Thomas Ulderik BERGER**, geb. Dokkum ca. 1756, gaardenier overl. Dokkum 24-3-1837, tr. Dokkum 16-5-1784:
107. **Grietje PIETERS**, geb. Oudwoude, ged. Oudwoude 19-3-1759 overl. Dokkum 7-1-1822.
108. **Johan Holderik STEFFAN**,
Sergeant in de compagnie van Kolonel Herken, 1e Regiment 1e Bataillon van de vorst van Waldeck,
 overl. Dokkum 17-8-1807, tr. Dokkum 20-9-1795:

109. **Aaltje Engels VAN MINNEN**, geb. Metslawier 6-10-1754, overl. Dokkum 8-4-1828.
110. **Schelte Aizes HEMMINGA**, geb. Holwerd ca. 1763, arbeider overl. Dokkum 22-2-1815, tr. Anjum 29-1-1792:
111. **Trijntje JOHANNES**, geb. Anjum, ged. Anjum 31-10-1761, overl. Dokkum 10-10-1813.
112. **Dirk Klases BOONSTRA**, geb./ged. Veenwouden 26-9/27-10-1771, dagloner, overl. Veenwouden 4-12-1818, tr. Veenwouden 3-1-1796:
113. **Aafke Beerns TOONSTRA**, geb. ca. 1771 In 1849 daglonersche onder Kooten., overl. na 1849.
114. **Koene Alberts VAN DER MEER**, geb. mogelijk te Lutkegast of Ee. ca. 1766, landbouwer te Sijbrandahuis, overl. Sijbrandahuis 27-9-1827, tr. Driesum 7-5-1795:
115. **Antje Klazes TERPSTRA**, mogelijk geboren te Hantumhuizen of Driesum., boerin, overl. na 1829. Huwt (2) Dant.deel 1829 Hendrik Pieters Boersma.
116. **Sytse Jans VAN DER VEEN**, LET OP! VADER HEEFT ANDERE ACHTERNAAM DAN DE ZOON!, overl. Giekerk ca. 1800 "Omstreeks Allerheiligen", tr. Giekerk 30-10-1774:
117. **Saakje WIJBRENS**, geb. Giekerk ca. 1754, overl. Giekerk 27-2-1827.
118. **Jelmer Jacobs WIERSMA**, geb. Bergum ca. 1740, landbouwer overl. Giekerk 13-8-1806, (Huwt II.Bergum: 9-11-1792 Emke Harmens, geb. ca. 1764, overl. Giekerk 18-7-1806), tr. Bergum 31-8-1777:
119. **Sjoukje ANDRYS**, geb. Bergum, overl. Giekerk 7-1789, (Weduwe van Jan Ybeles).
120. **Jan Pieters WIELINGA**, schipper, overl. Oenkerk 1807, tr. Oenkerk 3-10-1787:
121. **Dieuwke GOSSES**, overl. Oenkerk 1803.
122. **Claas Symons AKKERMANS**, geb. Rinsumageest ('t Klooster onder R.) 20-4-1772, mr. timmerman /koemelker Janum, overl. Genum 7-1-1856, tr. Rinsumageest 29-5-1796:
123. **Maaïke Jacobs VIERZEN\FEDEMMA**,
Wordt zowel met moeders alswel later met vaders achternaam vermeld in ovl. akten,
geb. Rinsumageest (Eewal onder R.) 10-9-1774, naaïster, overl. Genum 26-10-1840.
124. **Sjoerd Lieuwes NICOLAI**, geb./ged. Rijperkerk 19-12-1768/1-1-1769, arbeider, overl. Rijperkerk 28-3-1831, tr. Rijperkerk met afkondiging te Kollumerzwaag 20-3-1793:
125. **Sijbrigje Sybrens POSTMA**, geb. Zwaagwesteinde ca. 1774, overl. na 1826.

126. **Jan Jelkes VAN DER PAL**, geb./ged. Ureterp 3/17-3-1765,
schipper te Gorredijk, overl. Ureterp 9-2-1838, tr.
Ureterp 18-1-1789:
127. **Lamke KLAZES**, geb./ged. Ureterp 5-5-1764/15-1-1765,
overl. na 1838.

-- VIII --

128. **Gerryt ... VAN HIJUM**, geb. ca. 1720.
130. **Ytzen Claases NN**, geb. ca. 1720.
132. **Jelle Diddes VAN DER MEULEN**, geb. Hardegarijp, ged.
Hardegarijp 5-2-1688, overl. Veenwouden ca. 1730, tr.
Murmerwoude 16-3-1710:
133. **Wopkjen FOCKES**, geb. Roodkerk ca. 1690, huisvrouw,
overl. Veenwouden voor 1742.
136. **Claes Wytzes HETTEMA**, geb. ca. 1700, hereboer, overl.
na 1775, tr. voor 1733:
137. **Jetske SIEGERS**.
*Tussen 1738 en 1748 verblijf houdend op de familie-
plaats te Wolterswolde. In 1744 is het gezin 9
personen groot (belastingcohier).*
172. **Hayo Wiegers VAN DER PLOEG**, geb. Akkerwoude ca. 1695,
tr. Akkerwoude 25-4-1717:
173. **Sjouk GERRYTS**, geb. Murmerwoude ca. 1695.
174. **Ruurd RUURDS**, geb. Veenwouden ca. 1700.
184. **Lammert Lucas BOUMA**, ged. Oostermeer 17-2-1695,
ouderling in 1735-1739-1742, keuterboer in 1749 (Q),
overl. Akkerwoude voor 1754, (eerder gehuwd geweest:
Akkerwoude met Dirckje Sippes c 1698-1728), tr.:
185. **Gaatske MIENTS**, geb. ca. 1700, ged. Dantumawoude
27-5-1712, overl. Akkerwoude ca. 1771.
186. **Claes THIJSSSENS**, geb. Dantumawoude ca. 1696, overl.
Akkerwoude 7-1-1747, tr. Akkerwoude 25-7-1728:
187. **Antje GERRITS**, overl. Akkerwoude 1-4-1787.
188. **Jeen OEBLES**, tr.:
189. **Antje NN**.
192. **Sjoerd Meinderts VAN DER GALIEN**, geb. ca. 1720, tr.:
193. **Romke HILLEBRANDS**.
194. **Hendrik Durks VAN DER GALIEN**, tr.:
195. **Dieuwke HILLEBRANDS**.
196. **Emke TAEKERTS**, tr.:
197. **Trijntje ANDRIES**.
202. **Sytse JANS**, tr.:
203. **Antje SIMONS (?)**.
212. **Ulderik Hendriks BERGER**, mr. kleermaker, tr.:
213. **Lena NN**.

214. **Pytter (Pieter) GOOITSENS**, geb. Oudwoude, tr. Kollum
26-8-1753:
215. **Geertje ALBERTS**, geb. Kollum.
218. **Engel VAN MINNEN**, tr. Metslawier 5-11-1753:
219. **Antje Coenraads ROSKAART**, Mogelijk geboren te
Leeuwarden.
220. **Aize Zygers HEMMINGA**, tr.:
221. **Antje JAKLES**.
222. **Johannes HEERKES**, geb. Anjum ca. 1735, tr. kerk(ng)
Anjum 19-5-1755:
223. **Tjietske PYTERS**, geb. Anjum ca. 1735.
224. **Claas Beernts BOONSTRA**, geb. Veenwouden 8-11-1733,
dagloner, overl. Bergum na 1774, tr. Veenwouden
15-5-1757:
225. **Baukje HARMENS**, geb. Veenwouden 8-11-1733, overl.
Bergum na 1775.
228. **Albert Koenes VAN DER MEER**, tr.:
229. **Trijntje LAMMERTS**.
234. **Wybren OTTES**, geb. Oenkerk, tr. Giekerk 9-9-1742:
235. **Minke JOHANNES**, geb. Giekerk ca. 1720.
236. **Jacob Egberts WIERSMA**, ged. Rijperkerk 7-7-1708, tr.
Bergum:
237. **Andrieske/Anderske FOLKERTS**, ged. Buitenpost 13-9-1712.
240. **Pieter Jans WIELINGA**, overl. Bergum 1808, tr.:
241. **Hylkje SJOERDS**, overl. Bergum 1771.
242. **Gosse KLASES**, geb. ca. 1732, in 1797 is hij 65 jaar,
overl. Oenkerk 1803, tr.:
243. **Janke WYTZES**, overl. Oenkerk 1793.
244. **Sijmen\Symon KLAZES**, geb. ca. 1738, ged. Rinsumageest
14-2-1772 (op belijdenis), boer in 1778 te
Sijbrandahuis, tr. ca. 1766:
245. **Lutske Klazes AKKERMANS**, ged. Rinsumageest 30-6-1743.
246. **Jacob FEDDES**, ged. Lichtaard 9-11-1738, huisman te
Rinsumageest, overl. Rinsumageest ca. 1789, tr.
Lichtaard 31-5-1761:
247. **Aukje Jans VIERSSEN**, ged. Rinsumageest 1740,
landbouwersche, overl. Birdaard 19-8-1826, (huwt
II. Rinsumageest: 17-11-1793 Pier Pieters Prins).
248. **Lieuwe Klazes NICOLAY**, schooldienaar te Rijperkerk, tr.
249. **Trijntje SICKES**.
250. **Sybren FOLKERTS**, tr.:
251. **Sjoukje GOATZENS**.
252. **Jelke JOHANNES**, tr.:
253. **Willemke JOHANNES**.
254. **Claas JACOBS**, tr.:
255. **Grietje SYBRENS**.

264. **Didde Eetzes VAN DER MEULEN**, ged. Hardegarijp 26-2-1660
overl. Veenwouden voor 1749, tr. Rijperkerk 27-3-1687
265. **Gepke WYBRENS**, geb. Hardegarijp ca. 1665.
266. **Focke HILBRANDS**, woonde te Roodkerk, overl. voor 1707.
272. **Wytse Claeses HETTEMA**, geb. ca. 1660, hereboer, overl.
voor 1728, tr. ca. 1692:
273. **Gertie ALBERTS**.
*Wordt vermeld in het autorisatieboek Dantumadeel
20-2-1692.*
368. **Lucas Lammerts BOUMA**, geb. Kollum ca. 1670, schoenmaker
en boer te Oostermeer en Veenwouden,
*woont vgl's "criminele sententies" Dant.deel no. 37 dd
10-11-1714 met vrouw en gezin sinds 1707 op de "plaats"
van de Heer captain Mellema,*
overl. Veenwouden na 1721, tr. Oostermeer 20-5-1691:
369. **Jantzen (Jantien) SIPKES**, geb. Oostermeer ca. 1668,
overl. Akkerwoude voor 1721.
370. **Mient HENDRIKS**, geb. ca. 1670, in 1697 lidmaat van de
NH kerk te Wouterswoude, overl. Wouterswoude na 1712,
tr. voor 1697:
371. **Trijntje SIERTS**, geb. ca. 1670, in 1697 lidmaat van de
NH kerk te Wouterswoude, overl. na 1712.
372. **Thijs CLASES**, geb. ca. 1665, overl. ca. 1704, ondertr.
Dantumawoude 16-4-1694:
373. **Jancke THIJSEN**, geb. ca. 1670, overl. na 1704.
448. **Beern Willems BOONSTRA**, geb. Driesum, ged. Driesum
2-3-1704, herbergier te Veenwouden (1735-1749), tr.
Hardegarijp 29-6-1729:
449. **Antje KLASES**.
450. **Harmen DIRKS**, timmerman, tr.:
451. **Tjetske KLASES**.
472. **Egbert SIPKES**, geb. Bergum, tr. Hardegarijp 12-5-1695:
473. **Grietje JACOBS**, geb. Hardegarijp, ged. Rijperkerk
4-3-1672.
474. **Folkert SIPKES**, schipper te Buitenpost, (huwt II
10-9-1719 Aaltje Jurks), tr. Hoornsterzwaag 1709, (1e
proclamatie Buitenpost 11 aug.):
475. **Rinske DIRKS**, "tot Hoornsterswaagh".
486. **Wytze RINNERTS**, landbouwer, bij huwelijk afkomstig van
Hardegarijp, in 1749 "gemeen boer, wint zijn cost",
overl. Oenkerk voor 2-5-1755, begr. Oenkerk (volgens
vermelding in het diaconieboek van Oenkerk) 2-5-1755
(huwt II : Trijntie Gerbens), tr. Suawoude ca.
19-2-1719:

487. Sytske ALBERTS, ged. Suawoude 4-4-1697.
 488. Marten TJEERDS, overl. voor 18-1-1749, tr.:
 489. Sijbrig SIJMENS.
 490. Klaas Reinders AKKERMANS, in 1749 boer "met weinig
 vermogen" te Rinsumageest, tr.:
 491. Hinck BOUWES.
 492. Fedde JACOBS, geb. Lichtaard, wonende "wijk op het
 Smidshuis", schipper in 1749, "bestaat redelijk" te
 Rinsumageest, tr. Lichtaard 5-8-1736:
 493. Doedtje BOCKES, geb. Jislum ca. 1715, in 1753 is ze 38
 jaar, getuige in crim. sent. RA Ferw. B2.
 494. Jan Ypes VIERSEN, ged. Wouterswoude 27-2-1707,
*in 1749 welgesteld Boer plts21 ,curator RA Ferw.ml over
 het kind van wijlen Jacob Ypes en Geeske Martens,*
 tr. Reitsum 15-5-1738:
 495. Jelske HEERKES, ged. Hogebeintum 29-12-1714, in 1798
 als weduwe eigenares (floreenr.21).
 496. Klaas Lieuwes NICOLAY, tr.:
 497. Aaltje KLASSES.

-- X --

528. Eetze Roords VAN DER MEULEN, geb. Hardegarijp ca. 1630,
 wonende te Hardegarijp, overl. Hardegarijp na 1678,
 tr. ca. 1655:
 529. Reynsk DIDDES, geb. ca. 1630, ged. Oudkerk 30-7-1654,
 overl. Hardegarijp na 1678.
 544. Claes Wytzesz HETTEMA, meier, tr.:
 545. Geertie JANS DR..
 736. Lammert Lucas BOUMA, geb. Kollum ca. 1630, meester
 linnenwever, tr. Kollum ca. 1660:
 737. Aeriaentie RINSES, geb. ca. 1635, overl. voor 1681.
 738. Sipke HENDRIKS, geb. Oostermeer, meester-schroor bij de
 wal, tr.:
 739. Trijntje JANS.
 896. Willem Eelses BOONSTRA, geb. ca. 1675, koopman te
 Driesum, overl. Driesum 4-5-1734, tr.(1) voor 1698
 Saack RIENCKS, overl. 1698, tr.(2) ca. 1699:
 897. Leentje EVERTS.
 946. Jacob JACOBS, schooldienaar & dorprechter te Rijperkerk
 tr. Rijperkerk 23-11-1666:
 947. Antie WIJTSES.
Beiden worden op de huwelijksdatum gedoopt.
 974. Albert MARTENS, te Suawoude, tr. voor 1687:
 975. Acke WOPKES.

988. **Ype DIRKS**
In 1698 boer op stem 5 en 8 te Wouterswoude, in 1728 Akkerwoude Saeckmastate, (Huwt I Buitenpost 22-7-1682 Antie Wobbes van Wouterswoude), tr.:
989. **Auck DIRKS.**
990. **Heerke HEERKES**, geb. Hogebeintum 16-8-1675, boer in 1698 te Hogebeintum, en van 1718 tot 1749 te Reitsum, tr. Hogebeintum 16-1-1701:
991. **Grietje JACOBS**, ged. Hogebeintum 4-6-1675, overl. Reitsum ca. 1750.

-- XI --

1056. **Roord Ypes VAN DER MEULEN**, geb. ca. 1600, woonde te Hardegarijp, overl. Hardegarijp na 1664, tr.:
1057. **Dieuwke GOSSES**, geb. Noordermeer ca. 1600.
1058. **Didde TJEERDS**, geb. ca. 1600, tr. ca. 1625:
1059. **Dieuke CLAESSES**, geb. ca. 1600.
1088. **Wytze Halbesz HETTEMA**, meier te Rinckewerf, tr.:
1089. **Jedts SYURDTSDR..**
1090. **Jan JANSZ.**, bijzitter gerecht te Driesum, tr.:
1091. **Jets BAUCKEDR..**
1980. **Heerke TJEERDS**, ged. Hogebeintum 26-7-1667 (op belijdenis), overl. Blija 17-11-1674 (of te Hogebeintum), tr. Hogebeintum 28-11-1669:
1981. **Jelske MARTENS**, geb. Morra.
1982. **Jacob SYTSES**, boer in 1698 op stem 12 te Hogebeintum, tr. Hogebeintum 26-2-1671:
1983. **Jilliske ANDRIES**, geb. Hogebeintum.

-- XII --

2176. **Halbe Wytzesz. HETTEMA**, herkomstig van Tietjerk, vestigde zich voor 1623 op de Hofstede te Rinckewerf onder Wolterswolde, hereboer. *In de Hypotheekboeken van Dantumadeel van 1616 en 1623 vinden we Halbe Wytzesz. genoemd, evenals zijn zoon Wytze Halbesz. De bijzitter van het Gerecht te Driesum Jan Jansz., schoonvader van Claes Wytzesz., heeft, blijkens deze boeken, een vordering op Wytze Halbesz., die verblijf houdt op de Hofstede te Rinckewerf onder Wolterswolde.*
2178. **Siurdt (Sjoerd) PIETERSZ.**, wonende te Lutkegeest, tr.:
2179. **Antie AUCKESDR.**, wonende te Lutkegeest.
2180. **Jan VAN OOSTEN**, overl. na 1561, tr.:

2181. Lieuck(ie) Jacobs CANTER, overl. ca. 1581.
Lieuck Jacobs, vrouw van Jan van Oosten verkocht in 1556 een zekere overplaats of achtercamer aan haar broer Frans Jacob Canter (Leeuwarden, klein consentboek). Met haar man verkocht zij in 1561 een erfelijke rente van 29 goudguldens jaars uit de opbrengst van land te Aalsum aan Hette van Albada, grietman (uit: Rentmeestersrekeningen, boek 23, folio XXVI).

-- XIII --

4362. Jacob ADAMS, leeft in 1520,
voornaam burger van Leeuwarden, in 1538, 1541 en 1550 wordt hij genoemd als burgermeester van de stad. In 1536 curator over Jets Doeckes. Eist in 1537 voor zijn vrouw Anna en schoonmoeder Rinsch Kanters 29 goudguldens op, een jaarlijkse rente uit Sybranda goet te Aalsum (Hof van Friesland, WW2, pagina 678). Uit zijn huwelijk met Anna Canter 5 kinderen: 1.Tijmen, 2.LIEUCK, 3.Albert, 4.Jacob, 5.Frans., tr.:

4363. Anna Claesdr. CANTER.

-- XIV --

8724. Adam ALBERTS, geb. voor 1492, leeft nog in 1492.
In 1512, 1513 en van 1518-1522 raadslid te Leeuwarden. In 1517 en 1529 schepen te Leeuwarden. In 1559 wordt hij genoemd in de inventaris van Tymen Jacobs Canter, (een broer van zijn kleindochter Lieuck), tr.:

8725. Hilegont JACOBS.

8726. Claes TIJMENS (THIJMANS), leeft nog in 1507, woonde in 1511 te Dokkum. *Het register van aanbreng (deel 1 blz 172) noemt Claes Thijmensz huijs, huurwaarde 8 florijnen en 4 florijn pacht, en Claes Tijmens nijhuijs in de stad, huurwaarde 8 florijnen en 4 florijnen pacht. Verder bezaten Claes en Rensck land te Drie-sum, waarvan zij inkomsten genoten. Voorts bezaten zij land te Wanswerd, de opbrengst hiervan was in 1559 22 gg, $\frac{1}{4}$ boter en een varken., overl. v1534, tr.*

8727. Renscke, ook Rienskie/Renschen CANTER.
De kern van het familiebezit Canter zal gelegen hebben te Driesum. Het beneficiaelboek vermeld in 1543: "een half pondemate gelegen bij Driesumer syl in Rensck Canters land". De Canter-state stond op een

Driesumer terp en komt voor in het stemkohier als no. 6. In de loop van de jaren hebben er verschillende Canters gewoond. In de jaren 1577, 1665 en 1704 is de state verbouwd. Een tekening uit 1722 (door Stellingwerf) bevindt zich in het prentenkabinet van het Fries Museum te Leeuwarden. In de Leeuwarder krant van 22 maart 1847 wordt Canter State "met wandel-bosch, singels enz." te koop aangeboden. Er wordt Fl. 5481 voor geboden. De verkoop gaat waarschijnlijk niet door, want op woensdag 21 februari 1855 wordt Canter State op afbraak verkocht. De Leeuwarder krant beschrijft de behuizing als volgt: De hechte en seer sterke voor weinig jaren gebouwde Heerenhuizinge Canter-state genaamd, bestaande in 11 zoo groote als kleine vertrekken, deels met stookplaatsen, eenige kelders en ruime zolders. Overl. na 1543.

-- XV --

17450. **Jacob Sipkes JAYTHIAMA**, leeft nog in 1478.
17452. **Tijmen Saeckeles HOPPERTS**, overl. na 1536, tr.:
17453. **Hilcke NN**, overl. na 1536.
17454. **Jacob CANTER**, geb. ca. 1460, burgermeester te Leeuwarden, als zodanig genoemd in 1509 en 1529, tr.:
17455. **Lieucke Gerrits VAN BELCUM**.

-- XVI --

34900. **Sipcke JAIJKA (MA)**, Leeft nog in 1459, tr.:
34901. **Hillegont NN**.
34904. **Saeckele HOPPERS**.
34910. **Gerrit VAN BELCUM**, geb. ca. 1440, overl. na 1480, Gerrit van Belcum beschikte per testament van 13 feb. 1480 het St. Christophorileen tot Oldehove. Hij beschikte dat zijn graf, "bij dat nieuwe coor moest zijn en dat zijn erven voor de heilige patroon tot zijn hulp in dat coor een nieuw glasvenster van St. Christoffel moesten laten maken, en aan de buitenmuur een figuur van ons Lieve Here Godt, dragende sijn heilige Cruys". Daarvoor vermaakte hij 600 Rijnse guldens, terwijl zijn vrouw Wyttie, de andere helft bekostigen zou. Een en ander tot onderhoud van het altaar, en ter nagedachtenis van zijn ziel, en dat van de zielen van al zijn vrienden, wekelijks 3-4 missen en net zoveel vigilien (= nachtelijke gebeden voor het zieleheil) moesten worden gehouden., tr.:
34911. **Wyttie NN**.

DE GENEESKUNDIGE SITUATIE IN DOKKUM van de 16^e tot de 20^e EEUW. (deel 8)

L. Meerema

DE APOTHEKERS.

De oudste apotheken die men hier te lande kende, zijn klooster-apotheken geweest. Pas omstreeks 1300 kende men lekenapotheken. In West-Europa behoorden de 'apothecarii' tot de intellectuele en materiële bovenlaag der maatschappij. Met de heelmeeesters, chirurgijns en vroedmeesters werden zij door het volk met 'meester' aangesproken. Ze kregen ook binnenskamers vaak grote invloed en omdat het aantal toegelaten apotheken beperkt werd gehouden, werden de apothekers van voorafgaande eeuwen vaak belangrijke en welgestelde personen. (1.

De apothekers hadden meestal tevens een drogisterij, want men verkocht er potas, blauwsel, spaanse zeep, terpentijn, lijnolie, lakmoes, loodwit, gele oker, kurken en rattenkruid.

Ze hadden daarnaast een winkel in kruidenierswaren, waar koffie en thee, suiker en kandij werden verkocht.

De naam van de eerste apotheker in de archieven van Dokkum was: Nyckle Saeckes. Hij wordt burger op 9 december 1583. (2.

De relatie tussen het stadsbestuur en de apothekers kende in de loop der tijd diverse dieptepunten:

Op 15 Nov. 1623 is er een verzoek van de Raad aan de practicanten om in haar geschriften de Raad niet te lasteren ofte onbehoorlijk te bejegenen en ook bij wijlen qualick van haer te spreken:

'de Magistraet der stadt Dockum dagelix vernemende dat de practijcijn voor dezen gerechte hun vele tijts verstouten haer soo in 't generaal als particulier te bejegenen, oock bij wijlen qualick van haer te spreken, alles stridend tegen haer schuldige plicht en gedane eedt, ende nodich achtende daertegen intijts te versien, ordonneert 'd voors(chreven) practijcijs hun voortaan te wachten ende af te holden van voors (chreven) contraversien, bij poene van dagtelick van hun bedieninge gepriveert (ontslagen) ende naerder gecorrigeert te werden.'

XX Xbris 1623. (3.

Ook is er in 1627 een verzoek aan de Procureurs ende Practicijns haar Meesters te verwittigen om de Comparitie ende Contumaciegelden aan de magistraat te betalen. (boetes voor het niet-verschijnen voor het Gerecht). (4.

In de loop van de tijd wordt aan verschillende apothekers de praktijk ontzegd.

Evenals andere beroepen ging ook het beroep van apotheker vaak over van vader op zoon.

Hendrik Ruimsadelaar is apotheker rond 1740. Zijn situatie wordt sobertjes genoemd. Hij betaalt aan quotisatie (belasting) 19-1-0. (5. Jan en Hendrik Ruimsadelaar worden genoemd in het Memoryboeck van Schrader. (6. Simon Hendrik Ruimsadelaar was zoon van Hendrik. Hij huwt op 10 februari 1689 met Annechien Heinsius, op 28 Oktober 1694 met Baukje Douwes Bransma, wed., en voor de derde maal trouwt hij met Tjamke Sipma op 21 October 1708. (7. Hij ontvangt salaris van het weeshuis voor geleverde medicijnen en ook wordt hij betaald voor geleverde winkelwaren. Op 9 Nov. 1715 wordt hij tot burgemeester gekozen. In 1713 en volgende jaren is hij Weeshuisvoogd en ontvangt als zodanig zijn loon. (8. Kleinzoon van Hendrik is Douwe Ruimsadelaar, geboren 1687, ook apotheker.

Zijn toestand wordt in de qoutisatiekohieren begoedigd genoemd. Hij betaalt volgens de quotisatiekohieren 69-8-0.

Jan Wessels Beintema, apotheker, burger van de stad op 11 Januari 1763.

Op 22 Jan 1814 dient hij zijn examen of promotie aan te tonen aan de Geneesk. commissie van Onderzoek en Toevoorzicht voor 1 Juli. (9.

Tegen hem is een klacht ingediend op 2 februari 1802 betreffende het maken en afleveren van medicijnen. Er zou sprake zijn van oneerlijke concurrentie. Het advies van de Commissie luidde:

De chirurgijns in de steden mogen alleen uitwendige kwalen behandelen, de doctores alleen de inwendige. Was ergens een apotheker aanwezig, dan mocht hij alleen medicijnen klaarmaken en afleveren.

Van 1809 tot 1828 ontvangt hij diverse malen vergoedingen van het Weeshuis voor geleverde medicijnen.

Bronnen:

1. Jierboekje Geneal. Wurkferbân. Fryske akademy. 1945. bl. 39.
2. Stadsarchief Dokkum. 152.
3. Stadsarchief Dokkum. 1. blz. 166.
4. Resol. boek I. Stadsarchief Dokkum. blz. 103.
5. Nieuwland. P. Quotisatiekohieren. II. Fryske Akademy. 1981.
6. Schrader. C.G. Memoryboeck van de Vrouwens. Rodopi. Amsterdam. 1984.
7. Geneal. Jierboekje. Fryske Akademy. Ljouwert. 1993. bl. 140.
8. Stadsarchief Dokkum. W. 36.
9. Stadsarchief Dokkum. 122. blz. 160.

DE GENEESKUNDIGE SITUATIE IN DOKKUM van de 16^e tot de 20^e eeuw. (deel 9)

L. Meerema

DE VROEDVROUWEN.

De bijstand bij het baren bestond merendeels uit bemoediging geboden door vrouwen die het proces aan den lijve hadden ondervonden, moeders, buurvrouwen en vroedvrouwen.

Daarbij deden ze ervaring op voor zinvolle hulp die uitsteeg boven zuiver troosten.

Soms werkte de hulp ook averechts doordat ze b.v. aan de armen van het kind trokken in dwars- of stuitligging.

Als de mogelijkheden tekort schoten werd de hulp ingeroepen van de vroedvrouw of chirurgijn; dit laatste gebeurde slechts in grote nood omdat bevallen een vrouwenaangelegenheid was.

De situatie in Nederland was evenwel gunstiger dan in andere landen omdat hier de neiging bestond om vroedvrouwen een belangrijk deel van het werk te laten doen.

De vroedvrouwen hadden niet het streven het werk van de vrouwen over te nemen, maar haar een groot aandeel te geven in de begeleiding van de barenden vrouwen en de vroedmeester/chirurgijn als bondgenoot te zien.

Het kind wordt geboren, geholpen 'soo wel van de vrouwe welke in arbeydt is,'..als door de handt van een voorsichtige en ervaren Vroedmoer, dewelke de vrouwe die in de arbeydt is in een goede en bequame ghelegenheydt moet stellen, om alsoo 't kindt met ghemack t' ontfangen.' (1.

Bakerpraatjes werden gretig rondverteld maar er bestond weinig of geen wetenschappelijk bewijs:

'Om te weten of een Vrouw met een soontjen of met een Dochterken is bevrucht, datselve is beswaarlijk om te kunnen weten.

Men soude nochtans 't selfde wel kunnen nae-ramen door leerlingen van Hippocrates.

1. Overmits dat die ghene welke met een Soon bevrucht is, van goede verwe is: en dewelke van een dochterken swanger gaet een quade verwe heeft.

2. dat de Soontgens ghemeenlijk in de rechter- ende Dochterkens in de slinker-zijde ghedraghen worden.

3. Dat sy welke een Soontjen draaght het rechter-borst harder en grooter heeft; en die met een Dochterken beladen gaat is haar linker-borst harder en grooter: Maar dese dingen en zijn anders niet als raadselkens en na-ramingen, maar geen sekere noch bondige kenteykenen. (2.

Grondlegger van de wetenschap der Verloskunde in Nederland was Hendrik van Deventer. (1654-1724). Na zijn medische opleiding vestigde hij zich te Wieuwerd waar de volgelingen van Jean de Labadie in kloosterachtige afzondering leefden.

In 1701 publiceerde hij zijn grote werk onder de titel: *Manuele Operaties*, zijnde een Nieuw Ligt voor Vroed-Meesters en Vroed-vrouwen. In 1719 schreef hij een aanvullend betoog. (3.

Uit sommige gedeelten van haar dagboek blijkt dat Schrader dit boek kende.

In de oudste archieven worden reeds vroedvrouwen genoemd; ook werden de kraamgelden verpacht.

1584: Rieme moer, wonend t.o. het 'holtien brugje over den stenen-dam.' (4. Ook Trijn en Hylck(e) ontvingen een salaris van de stad en van het Weeshuis.

Temidden van vele min of meer anonieme collega's prijkt de naam van

CATHARINA GEERTRUIDA SCHRADER. 1655-1745.

Geboortig te Hallum huwde zij met Ernst Willem Cramer, chirurgijn aldaar. Hij stierf ongeveer 1692. Uit financiële noodzaak heeft zij het beroep van vroedvrouw gekozen. Haar eerste bevalling doet zij op 8 Januari 1693. Na de dood van haar man zet zij haar praktijk voort.

Ze verhuist in Januari 1696 naar Dokkum en woont op de Hogepol vlak bij de Hanspoort.

Ze hertrouwde 22 Febr. 1713 met burgemeester Thomas Higt.

Na 1722 begint ze weer geregeld haar werk te doen.

Ze noemt als motivatie voor haar beroep:

'Toen beliefdde het de HERE mij tot dit zwaarwichtige werk uit te kiezen schier uit dwang door brave doctoren ende burgerij, daar ik eerst zeer tegenworstelde omdat het zulke zwaarwichtige zaak was'. (5.

Elke keuze van beroep anders dan dat van huisvrouw, werd bepaald door de echtgenoot of anders door uiterlijke omstandigheden of door beide. Bij Catharina Geertruida Schrader was dit uit noodzaak omdat ze in 1721 opnieuw weduwe was geworden.

'But it could lead nontheless, to status and reputation (as well as income) in their own tight. (6.

Haar ervaringen noteerde ze in een dagboek: *Memoryboeck van de Vrouwen*. Uniek document van de verloskunde in Nederland. (7.

Schama noemt dit originele dagboek een speciale combinatie van een boekhoudboek en een confessioneel journaal met veel emotie en moreel engagement.

'Like all such precious pieces of evidency, it stands as an island in a ocean of documentary silence, and the very fact of its conscientious recording might make it atypical.' (8.

Zelf geeft ze als reden voor het schrijven van het dagboek: 'Of nae mijn doot dar imant nog niet leringe uyt mogt trecken tot vodel van mijn eevennaasten.' (9.

Schrader had soms een hard oordeel over ongehuwde moeders, maar: 'for the most part Catharina's journal is a document of rare sensitivity in the midst of circumstances that alternated between exhausted contentment and the most narrowing fear and sorrow.' (10.

Het meest imposante gereedschap dat Schrader gebruikte waren haar zeer gevoelige en sterke handen. Ze hanteerde manipulatieve technieken om de verkeerd liggende baby te draaien.

Riemke Jorrits vertrekt in 1735 naar Stavoren en daardoor raakt de plaats van stadsvroedvrouw vacant.

In haar plaats wordt benoemd Feickien Schregardus, wed. van Jan Holdinga. Ze ontvangt m.i.v. Febr. 1736: 40 car. gls. 'desdat deselve van stonden aan de armen en onvermogende personen om gods wille bedient.' (11.

Het is uiterst nodig dat een bekwaam persoon deze plaats vervuld. Ze betaalt 7-17-0 aan quotisatie en haar toestand wordt gering genoemd. (12.

In 1759 geeft de Magistraat van de stad Dockum reverentelijk te kennen dat Antje Harmens, hoe dat met genoeg van haar man Ysak Jacobs, wel genegen soude weessen als vroetvrouw te ageren, waaromme sij sich in de konst eenige tijdt heeft geoeffent. Ze heeft examen gedaan bij een Dr.in de medicijn en een chirurgijn, n.l. Folkert Snip en Benjamin Bekius.

Ze wordt genomineerd 'nopens haare bequaamheyt en gepermetterd omme Practijcq als vroedvrouw te oefenen'. (13.

Op 24 december 1761 wordt zij benoemd tot stadsvroedvrouw i.p.v. Feickien Schregardus die naar Stavoren vertrekt.

Op 23 October 1775 vraagt Antje Harmens verhoging van haar traktement. Ze is verroepen naar Hollum (Ameland) op een jaarlijks traktement van honderd car.gls. buyten nog verscheidene favorabele condities. Ze deelt aan de magistraat mee dat ze deze betrekking zal accepteren tenzij haar traktement van 40 car.gls. aanmerkelijk wordt verhoogd. Omdat Pytter Clases wed. als stadsvroedvrouw fungeert, maar al oud is, vindt de Raad het redelijk dat Antje Harmens een verhoging krijgt tot vijftachtig car. gls. (14.

Adriana van der Schuit, Regina Suurman en Antje Fokkes Boonstra zijn vroedvrouwen in de volgende jaren. Ze hebben een examen afgelegd bij een medicinae doctor en een chirurgijn.

In 1809 worden alle actes en admissiën der vroedvrouwen ingetrokken en wordt onderzocht of ze zijn geëxamineerd en of dit behoorlijk is gebeurd. (15).

Er bestaat reeds een instructie uit 1808 voor vroedvrouwen geconcipieerd door een commissie bestaande uit de heren Schone-wille en Beintema.

De belangrijkste bepalingen zijn:

1. Ze moet zich houden aan de verordeningen van de Geneeskundige Commissie van Onderzoek en Toevoorzicht.
2. Ze moet alle vrouwen zonder godsdienstig onderscheid bijstaan
3. Van vrouwen die geen onderhoud genieten en ook van haar diensten gebruik maken, geen hogere beloning vorderen dan twintig stuivers.
4. Ze is verplicht zo snel mogelijk gereed te zijn als haar hulp wordt ingeroepen. bovendien moet ze zorgen voor waarneming. Ze verdient 85 gld. per jaar, in twee keer uit te betalen. (16).

1893, Dockum, Maandag a.s. zal het 12½ jaar geleden zijn, dat Mejuffrouw Gorter-Zuidema zich als vroedvrouw alhier vestigde. (17).

Bronnen:

1. Gelee Theophilus. TPIT DER ANATOMIA. Amsterdam 1652.
2. Idem.
3. Schrader. C.G. Memoryboeck van de Vrouwen. Rodopy. Amsterdam, 1984. blz. 54.
4. Beer de S. Resol. boek blz. 6.
5. Sipkes. C. Nieuwe Dokkumer Courant. 23 Nov. 1978.
6. Schama S. The Ambarrasement of the Riches. Fontana Press. USA.1988. blz. 407.
7. Kloosterman G.J. Dr. Prof. Inleiding op het dagboek van Schrader.
8. Schama S. The Ambarrasement of the Riches. Fontana Press. USA. 1988. blz. 525.
9. Schrader C.G. Memoryboeck van de Vrouwen. Rodopy. Amsterdam. 1984. Inleiding.
10. Schama S. The Ambarrasement of the Riches. Fontana Press. USA. 1988. blz. 535.
11. Stadsarchief Dokkum. 3. blz. 24a/25a.
12. Nieuwland P. Qoutisatiekohieren. deel 2. Fryske Akademy. Ljouwert. 1981.
13. Stadsarchief Dokkum. 3.
14. Stadsarchief Dokkum. 4. blz. 47. S.A.D. 16.
15. Stadsarchief 11. blz. 51/106. S.A.D. 106.
16. Stadsarchief 10. blz. 187.
17. Oostergo, 23 Sept. 1893. no. 76.

"DE MIDDENSTAND VAN DOKKUM AAN HET EIND VAN DE 19E EEUW", DEEL 2

E.Smits¹, naar gegevens van P.G. v.d. Meulen²

SMID

Binnen de wallen van de stad waren slechts drie smederijen. De onmiddellijke omgeving van de stad, zoals de Streek en buiten de Aalsumerpoort en Woudpoort waren echter ook al vrij dichtbebouwd, ze vormden, hoewel administratief tot de naburige gemeenten behorende, met Dokkum een economisch geheel en werden als zodanig beschouwd. Aangezien er zich op de Streek twee smeden bevonden en buiten de Aalsumerpoort één smid woonde, werd altijd gerekend dat er in Dokkum zeven smederijen waren. Een ervan n.l. dhr. VONK op de Oude Suupmerk was grofsmid en voornamenlijk kachelsmid. De anderen waren hoof- en grofsmeden. Ze hadden in of bij hun werkplaats een noodstal, waarin de paarden gezet konden worden voor het aanbrengen van de nieuwe hoefijzers. Men kende toen nog niet het beslaan op de hand.

Het grofsmeden bestond uit het maken van het benodigde ijzerwerk voor de timmerman zoals muurankers, beugels en krammen enz., het maken van ijzerwerk voor boerenwagens, stoep en grafhekken enz.

Op de Streek woonden H. KLEIN en J. VAN DER WEIT en PATER H. VAN DER WEIJ. Buiten de Aalsumerpoort dhr. SIJTSMA, later z'n zoon LIBBE. Bij de Woudpoort woonde GEERT KLEIN, op de Suupmarkt woonde dhr. VONK en in de Korte Oosterstraat dhr. WEEKENBURG. Baas UTSJOCH in de Duvelshoek was de vaste benaming voor de zevende smid. Z'n echte naam - TJIBBE Kiestra - was niet eens bekend onder de bevolking.

Een aambeeld met tangen en de nodige hamers, een bankschroef en een boormachine vormden bijna het enige gereedschap. Bij baas Utsjoch behielp men zich nog met een beugelboor in plaats van de boormachine. In de winter als er niet veel werk was, hield men zich bezig met koken. Dit koken bestond hierin, dat men oude hoefijzers aan elkaar welde en er nieuwe van maakte. Het smeedijzer was toen het z.g. Engels ijzer dat broos was, maar zich gemakkelijk liet wellen. Later toen het ijzer de eigenschappen van staal kreeg wilde koken niet meer, maar toen was het ook niet meer nodig.

(Anno maart 2001 heeft de laatste Dokkumer smid, VAN BREEDEN, zijn smidsvuur gedoofd)

WAGENMAKER

Buiten de Aalsumerpoort en op de Streek was een wagenmakerij gevestigd. Eerst genoemde werd later overgebracht naar de Hoogte. Beide wagenmakers heetten WIJNGAARDEN. Hun werk bestond grotendeels uit het repareren van boerenwagens, karren, kruiwagens enz. ook maakte men er nieuwe. Aan een rijtuig of sjees waagde men zich gewoonlijk niet.

MAST-, BLOK- en POMPMAKER

Op de Dijk was een mast-, blok- en pompmaker gevestigd n.l. dhr. Hendrik OVEREEM, geb. 20-5-1822 te Leeuwarden en overleden 24-7-1907 te Dokkum. Hij was gehuwd met Anna Bontekoe, geb. 26-12-1826 te Dokkum en overleden 22-11-1903 te Dokkum, ze woonden op de Dijk D57. Op de Hoogte B49 woonde (1900) dhr. Otto POSTHUMA, geb. 13-4-1828 te Dokkum, mastblokmaker en overleden 5-2-1906 te Dokkum. Hij was gehuwd met Baukje Andrae, geb. 1831 te Marrum.

Deze vakmensen vervaardigden voor de scheepvaart de nodige takelblokken, haken, kloeten enz. evenals masten en wat daar bij behoorde. Voor de boeren en burgers maakte men de oude bekende houten pompen. Daartoe werd een geschikte balk op stellingen bevestigd en van onder tot boven doorboord, ongeveer 75 cm van boven werd het gat nauwer en werd er een hart in bevestigd met een uitloop eraan, een mik met slinger en een zuiger er bovenaan, zo werd de pomp in de put neergelaten. Het getuigde van vakmanschap om een goede mast en een goede pomp te maken.

KUIPER

Er waren twee grote en een kleine kuiperij in Dokkum, benevens twee op de Streek. Kuiper ROSIER en Sj. BOTTINGA maakten hoofdzakelijk de botervaten voor de boeren. Bottinga was ook niet een pompmaker.

De anderen hielden zich meest bezig met burgerwerk zoals tobben, emmers enz. Ook maakten ze wel kleine karntonnen voor kleine veehouders. Op woensdag stonden ze op de Zijl waar ze hun artikelen aan de buitenlui, die met marktdag in de stad kwamen, verkochten.

SCHEEPSTIMMERBAAS

In Dokkum waren drie scheepstimmerwerven. De ene was op de Streek en werd gedreven door een zekere VINK, later door BARKMEIJER. De tweede was kleiner en gelegen over de gracht, schuin tegenover de korenmolen van J. BAKKER en behoorde aan KLAAS TOORNSTRA, later aan twee van zijn zonen: DIRK en PIETER.

De derde lag binnen de wallen aan het Grootdiep en behoorde aan een zekere DIJK, evenals Barkmeijer uit de provincie Groningen. Na diens dood hebben de gebroeders Toornstra hun bedrijf naar dat van Dijk overgebracht. Het meeste werk bestond uit het jaarlijkse onderhoud en de reparaties van binnenschepen. Een enkele maal werd ook wel een nieuw schip gebouwd, maar dit kwam niet veel voor. Het betrof alleen maar kleine binnenschepen en open pramen, die voor het vervoer van landbouwproducten als aardappelen en cichorei in de stad werden gebruikt. Ze werden meestal door hen voor dat doel verhuurd.

SCHIPPERS

Dit brengt ons vanzelf op de scheepvaart. Allereerst komen in aanmerking de turfschippers. Hun schepen hadden een inhoud van 60-70 ton (oude meting).

Gewoonlijk hadden ze vracht heen en terug. De heenvracht was zeer variërend en bestond veelal uit cichorei, stadsvuil voor de veenkoloniën, steen van de steenbakkerij op de Streek en te Oostrum en wat ze verder maar konden krijgen. Het vervoer van bieten was nog in opkomst. Het ging in hoofdzaak naar de provincie Groningen vanwaar ze de turf haalden. Ze kochten deze bij de veenboeren en leverden die in de stad aan de burgers. De bagelaarturf was dik en de lange turf was voor de bakkers, de steenfabriek of de cichoreidrogerij. Er waren ook nog wel kleinere schepen van zo'n 40 ton, maar deze hadden voor hun turf niet een vaste klandizie en voeren dan ook met alles wat ze konden krijgen. Deze schippers hadden over 't geheel een sober bestaan. De grotere schepen hadden geen grote woongelegenheden. Het "vronder" dat de kleine schippers ter bewoning hadden was benauwend klein en dikwijls niet meer dan 8 à 10 m² vaak voor een groot gezin. Ondanks die ongunstige

omstandigheden was het een stoer en sterk geslacht dat heel veel werk verzette tegen een karige beloning.

POTTENBAKKER

Dokkum was ook een pottenbakkerij rijk n.l. die van S. DE BEER op het Zuiderbolwerk, waar deze zich met twee zonen bezig hield met het vervaardigen van ruw aardewerk, zoals potten voor melk, pannen, komforen, testen, bloempotten, stroopkannen enz. Later heeft de fa. Wed. DORAMA van Leeuwarden de zaak overgenomen en bleef de familie de Beer in haar dienst werkzaam. De vervaardigde artikelen werden deels in eigen winkel verkocht en de rest ging naar Leeuwarden. Alles was handwerk dat op de gewone draai-schijven werd gemaakt en later in de oven gebakken.

ZEEPZIEDER

De heer ADOLF VAN SLOOTEN, raadslid en wethouder van Dokkum dreef een zeepziederij, waar de z.g. groene zeep werd gemaakt. Daarbij was lijnolie een belangrijk bestanddeel. Dit kreeg hij van een eigen oliemolen die aan de Dokkumer Ee stond en door wind werd aangedreven. Ze stond ongeveer 1/2 uur lopen buiten de stad en is later afgebroken. Op de hoek Legeweg/Koekebakkerssteeg stond de stoomoliemolen van de heer H. VAN BRUGGEN van Ee, die later door dhr. DOUWE ROZENDAL, geb. 16-2-1846 te St. Anna Parochie, olieslager, gehuwd met Aaltje Zeep, geb. 3-12-1850 eveneens te St. Anna Parochie is gekocht en geëxploiteerd.

Ze woonden aan de Lageweg C165 (Bev.Reg.1900-1910) en ze vertrokken op 1-8-1907 naar Noord Amerika.

Ze werden opgevolgd door MEINDERT TADEMA, geb. 12-3-1859 te Birdaard en gehuwd met Baukje Jaarsma, geb. 13-5-1865 te Hantumhuizen.

TOUWSLAGER

Op het Baantjesbolwerk en het Oosterbolwerk waren touwslagerijen. De eerste van dhr. HANSMA en de andere van dhr. Tj. HACQUEBORD. Beiden waren nogal geïnteresseerd bij de visserij, die in Paesens en Wierum bedreven werd. Zij maakten alle touwwerk en leverden vele benodigdheden. Verder kochten de boeren hun touwwerk, koedekken enz. bij hen, waardoor zij een goed burgerbestaan hadden.

BLAUWVERVER

Een geheel ander bedrijf was dat van de blauwververij van de GEBR. de GRAAF. Dit waren JACOB de GRAAF, geb. Oldeboorn 18-5-1851, verwer en JAN de GRAAF, geb. Oldeboorn 14-8-1842

eveneens verwer. Jan overleed ongehuwd op 19-12-1890 te Dokkum en broer Jacob vertrekt op 11-3-1891 naar Enkhuizen.

Ze hadden hun bedrijf op de hoek van het Achterom A136 (Bev.Reg.1890-1900), tegenover de Streeksterpoort en spoelden hun geveerde stukken in het Nauw. De heer HERMANUS FRANCISCUS GERARDUS DEMES, geb. 13-1-1864 te Dokkum, die op de Suupmarkt een manufacturenzaak had, was gehuwd met Josina Margaretha Vollmer, geb. 28-5-1864 te Dokkum. Hij oefende ook het blauwverversbedrijf uit in een perceel achter zijn woning Suupmarkt C26, aan de Oudemanssteeg (Bev.Reg. 1900-1910). Deze spoelde in 't Klein Diep, waar hij een eigen gelegenheid, de z.g. "Batte van Demes", had.

MELKTAPPER

Hoewel Dokkum geen boeren onder zijn inwoners telde, werd er wel vee gehouden door de z.g. melktappers.

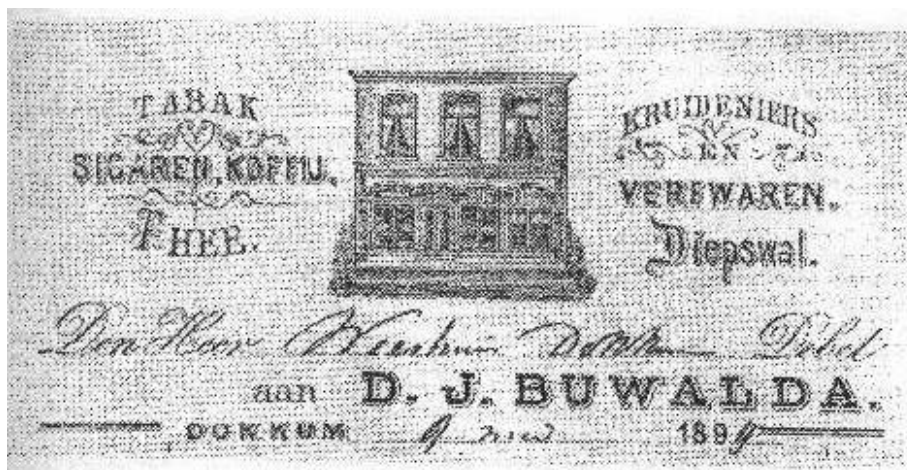
Wel woonden hier enkele rentenierende boeren, bekend onder de naam van "toffeltje boeren", maar dezen telden niet als boer.

De melktappers hadden een aantal koeien en hun bedrijf bestond hierin dat zij 2 maal per dag met juk en emmers de melk bij hun afnemers bezorgden.

Ook 's zondags ging dit door, zodat de burgerij altijd verse melk had. Voor zover die gedronken werd kookte men de melk niet. Ook zorgden deze melktappers soms voor karnemelk, terwijl er ook iemand van buiten kwam met een bootje, waarmee hij de karnemelk aan de burgerij leverde.

GRUTTER

Er waren twee stoomgrutterijen in Dokkum. De ene was van de heer E. KIESTRA, geb. Berlikum 11-1-1836 en overleden Dokkum 13-4-1897 en gehuwd met Wietske Boersma, geb. Wier 10-9-1839. Hij had zijn bedrijf aan de Oostersingel en ze woonden sinds 1877 aan de Koornmarkt A196 (Bev. Reg. 1900-1910). Daarvoor woonden ze te Sexbierum. Aan de Gasthuisstraat was de grutterij van STAP en BOSCH gevestigd, deze is later overgegaan naar dhr. A. BERGHUIS. Behalve het gewone grutterswerk, zoals het malen van gort, boekweitgort enz. maalden ze ook mosterd die in de winkel die zij hadden met andere grutterswaren, evenals peulvruchten bij kleine hoeveelheden werden verkocht. Men kon toen b.v. voor 1 cent mosterd kopen, wat voor hen een grote last betekende, daar velen juist om etenstijd de mensen bij de tafel vandaan haalden om voor 1 cent mosterd te kopen.

KRUIDENIER

Ook de kruideniers verkochten vele grutterswaren. Hun winkel heette dan ook handel in kruideniers-, koloniale- en grutterswaren. Ze verkochten in hun winkel allerlei artikelen; behalve de bovengenoemde, hoewel onder die namen heel wat valt, werden ook tabak en sigaren verkocht en dikwijls ook verpakte geneesmiddelen, voorzover die er toen waren.

Er waren heel wat kleine kruidenierswinkels, dikwijls gedreven door een vrouw, wier man als knecht in een of ander bedrijf werkte. Dat dit er soms primitief toeging bewijst het volgend verhaal.....

Op de hoek van de Molensteeg en de Stroobossersteeg was ook zo'n winkel. De man was machinist en de vrouw dreef de zaak. Onder haar klanten waren veel arbeidersvrouwen, die door de week op krediet kochten en zaterdag afrekenden. Alles te onthouden ging niet en daarom schreef de vrouw die posten met een stuk krijt op het bedschot in de kamer. Nu gebeurde het op een vrijdag, dat ze zoals gewoonlijk een werkster had. Deze kreeg een schoonmaakwoede en het gehele bedschot gaf ze een goede beurt, zodat er van de gehele boekhouding van de winkelierse niets over bleef. Het ligt voor de hand dat er een orkaan losbrak over het hoofd van de werkster, wat niet te verwonderen valt. Gelukkig was dit geval een hoge uitzondering.

Er waren in Dokkum heel wat kruideniers, waaronder heel wat flinke zakenlieden met goed beklante winkels, die voor niet te hoge prijzen goede waren leverden. In de meeste gevallen waren ze ook hun eigen klant, wat uit de aard der zaak hun bedrijf

ten goede kwam. Sommigen van hen werden ook grossier. Ze reisden per rijtuig of lopend de omliggende dorpen af en leverden aan de kleine winkeliers de benodigde waren. Dit is een van de factoren geweest die Dokkum tot Koopstad van het Noorden van Friesland maakte.

MANUFACTURIER

Ditzelfde kan ook gezegd worden van de manufacturiers. Deze hadden gewoonlijk de stoffen die ze verkochten zelf in voorraad. Voor een enigszins behoorlijke "lapjeswinkel" was een vrij groot bedrijfskapitaal nodig. Zij reisden meestal bij particulieren, die ze bezochten met een dikwijls zwaar pak met stoffen op hun rug. Ze brachten daar hun waar aan de man, zoals broeken, bukskin, kamgaren, laken en duffel, dit waren de stoffen voor de manskleren. Bever, baai en flanel was voor onderkleding. Voor de dames waren er heel wat soorten kleding in wol, katoen en zijde. Ook voor de werkkleding hadden ze de gebruikelijke soorten bij zich. De manufacturiers waren het vooral die een persoonlijke band legden met de bevolking uit de omtrek. Deze band werd door het bezoek dat de klanten aan hun koopman in de stad brachten nog versterkt.

De eilanden Ameland en Schiermonnikoog werden zowel door de kruideniers als door de manufacturiers van het nodige voorzien.

Noot: Zie voor inleiding De Sneuper 60

(Wordt vervolgd)

JENEVERBRANDERIJEN IN HET RESSORT DOKKUM IN 1808 EN 1818-1820 AANVULLINGEN

R.H.C. van Maanen

In de maart en juninummers van 2001 van *De Sneuper* verscheen mijn artikel over de jeneverbranderijen in en rondom Dokkum. Verder onderzoek in de archieven en correspondentie met andere onderzoekers heeft een veelvoud aan nieuwe gegevens opgeleverd. De gebruikte volgorde van branders is hier aangehouden om een vergelijking te vereenvoudigen.

Dokkum

P. Boomsma. De branderij stond in 1808 wijk D nr. 86 en was genaamd de Eikenboom met een uitgang in een steegje in de Keppelstraat en zijn huis nr. 88. Belendende percelen waren ten oosten een huis en tuin van de hoofdresearcher Hector Feugen, ten zuiden huis grofsmid Sjoerd Borres, ten westen een leeg huis, ten noorden leeg huis vanaf 1 mei te bewonen door rentenier Foek Rinders (?). Er was een ketel met een inhoud van 35 1/4 stoop en voor de berging van de jenever waren er drie fusten, een van elf, een van twaalf en een van dertien anker. De branderij was in 1771 door hem opgericht. De jenever werd gestookt van smotstarwe, haver, mout en water. Op 10 juni 1809 werd toestemming van de kroon gekregen de branderij voort te zetten. Pytter Boomsma is omstreeks 1747 in Oudega Smalingerland geboren als zoon van Bernardus Boomsma en Limkien Lucas. Op 22-10 1770 trouwde hij, aangeduid als meesterstoker, met Wytske Gerbens (geboren op 05-04 1741 te Foudgum) in Dokkum. Toen was hij al meesterstoker. Op 01-02-1789 trouwde hij met Sjoukje Ronner (gedoopt op 22-08-1756 te Dockum). Zie verder de bijdrage van F. Boomsma in de *Sneuper* 60, sept. 2001.

Oege Goslings. In 1808 werd ten behoeve van de handel en de consumptie 125 anker uitgeslagen. Goslings was in 1809 al 29 jaar brander, daarvoor was de ongenaamde branderij aan de Laageweg/Legeweg C nr. 136 al 'een reeks van jaren'door zijn familie gedreven. Ten oosten zijn woonhuis, ten westen de Westersingel, ten zuiden de weduwe Jan IJsacks van der Werff (met een koffiehuis?) en ten noorden de weduwe van de rentenier Jacob Braaksman. De jenever werd gestookt van smotstarwe, havermout en water. Er was een ketel met een inhoud van 2 anker en 2 halve kannen. Voor de berging van de

jenever waren er gemiddeld twee à drie fusten, elk met een inhoud van zes anker. Oege Goslings, geboren op 03.11.1754 te Dokkum en aldaar overleden op 26.09.1826 (begraven te Aalsum). Goslings was naast verder lid van de vroedschap en president-burgemeester Dokkum. Hij trouwde op 01.08.1779 te Hantum met Doetje Abes), dochter van Aebe Aebes en Trijntje Idses Bonga, gedoopt te Hantum op 06.05.1759 en overleden. 1782. Hij trouwde voor de tweede keer te Dokkum op 16.11.1783 met Titje Ulbes Colerus, dochter van Ulbe Colerus, proc. fiscaal Dokkum, Oost- en Westdongeradeel, en Trijntje Jetses de Vries, geboren Dokkum 20.08.1762 en overleden aldaar op 26.02.1855 (begraven te Aalsum). Oege kocht de branderij op 12 januari 1779 voor 1.076 goudgulden aan van Tettje de Vries huisvrouw van Johannes Jilderda, voor zich zelf en overige erfgenamen van haar ouders burgemeester J.J. de Vries en Tettie Minnes Donga. Belendende percelen waren toen ten oosten de straat, ten zuiden Sijbren Swanenburg, ten westen de Westersingel en ten noorden Jacob Braaksma. De heer H. Goslings vermoedde dat de branderij eerder gebruikt werd door Jetze Oedes de Vries, 1713-1745, aan wiens familie Oege zowel zelf als via zijn vrouw verwant was.

Binne Jans Hoekstra. Op 26 juni 1809 kreeg hij van de kroon toestemming te mogen gaan branden in de nieuwe branderij genaamd De Ossekop D nr. 73 met een openbare uitgang op de stadswal. Belendende percelen waren ten oosten de tuin van J. van Vliet ten zuiden de stadswal en ten westen de scheepstimmerwerf van S.A. de Boer. Het pand had voorheen de bestemming van woning. Er was een ketel en vier vaten met een inhoud van respectievelijk 186, 112, 124 en 208 stopen. Op 30 juni bleek de schadevergoeding voor het pand aan de Vleesmark nog niet te zijn uitgekeerd. Op 23-9-1809 vroeg hij toestemming om de bestaande ketel van 164 stopen te mogen vervangen door twee ketels, een van 264 en een van 72 stopen, met het oog op uitbreiding van de afzet. Op 26 juni was toegestaan de jeneverstokerij Ossekop op nr. 73 in bedrijf te mogen stellen.

Jan Lourens Joustra. De sinds 1804 bestaande branderij genaamd Het Paard stond aan de Oranjewal achter het huis A nr. 110 met een openbare uitgang aan de voorstraat en de stadswal. Belendende percelen waren ten oosten het huis van de gruttersknecht Reender Alles, ten zuiden de straat, ten westen de weduwe en wolspinster Lieuwe Jans en ten noorden de stadswal. Er was een ketel met een inhoud van vier anker en voor de berging van de jenever waren er drie fusten, elk met een inhoud van zes anker. Gosse Jans huurde sinds 1808 de branderij van de winkelier en tapper in sterke drank Louwrens

Jetsets/Jitses Jouvstra. Op 10 juni 1809 kreeg Gosse Jans van de toestemming van de kroon met branden te mogen doorgaan.

Jan Pieter Land[t]. In 1808 werd vermeld dat de branderij, genaamd De Goede Hoop, eigendom was van Jan Pieter Land en gehuurd werd door Egbert Goslings. De sinds 1782-1783 bestaande branderij genaamd De Goede Hoop stond achter het huis A nr. 179 met een uitgang op de Oostersingel. Ten oosten de singel, ten zuiden de heer B.M. Schik, ontvanger der onbeschreven middelen, ten westen de Breedstraat of het nu nog leeg staande huis, vanaf mei te betrekken door de kleermaker H. de Graef? en ten noorden de heer Ritske Hoornsma, rentenier. Egbert Goslings was sinds 1800 brander en huurde de De Goede Hoop van zijn schoonzoon Land. Er was een ketel met een inhoud van 32 stoop en voor de berging van de jenever twee fusten van 76 stoop en een van 176 stoop. De jenever werd gestookt van smotstarwe, mout en water. Op 10 juni 1809 toestemming verkregen met branden door te gaan. Egbert Goslings (Visser), gedoopt te Brantgum op 02.03.1749 en overleden te Dokkum op 14.04.1826, zoon van Gosling Klazes en Froukjen Egberts Land. Hij trouwde te Driesum op 02.02.1772 met Eelkjen Sakes. De dochter Hylkjen Egberts Visser, gedoopt op 08.01.1775 te Driesum en overleden op 02.02.1854 te Dokkum was gehuwd met Jan Pieter Land, geboren op 02.06.1776 te Amsterdam en overleden op 07.10.1818 Dokkum. Zij was eerder weduwe van Garrelt Sylstra. Pieter Land was naast chichoreifabrikant en winkelier der 1e en 2e begroting en tapper van sterke drank en verder lid van de raad en burgemeester van Dokkum.

Auke Morrema. De sinds 1798 bestaande branderij genaamd De Haan stond achter het huis aan de Angelierstraat A nr. 77. De publieke uitgang was op het kerkhof en via het huis op de Voorstraat. Belendende percelen waren ten oosten zijn eigen huis en de Voorstraat, ten zuiden het huis van de timmerman Meint Joukes en de vleeshouwer Hartog Mozes, ten noorden het huis van de turfdrager Gerijt Freerks en ten westen het kerkhof. Er was een ketel met een inhoud van 22 2/5 stoop en voor de berging van de jenever drie fusten, een van vier en twee van vijf anker. Morrema was sinds 1798 brander. Op 10 juni 1809 kreeg hij toestemming van de kroon door te mogen gaan met stoken.

Rintje Posthumus. In 1808 was de branderij, genaamd De Hoop, verhuurd aan Dirk Ysack van [der] Werf[f]. In 1808 werd 102 1/2 anker jenever voor de consumptie uitgeslagen. De sinds onheuglijke tijden bestaande branderij genaamd De Hoop stond op de Diepswal D nr. 150 met een uitgang aan de openbare straat. Belendende percelen waren ten oosten en zuiden de

eigenaar van de branderij, de tapper in sterke drank Rintje Posthumus, ten westen Casper Winters tapper in sterke drank en winkelier en ten noorden de openbare straat. Er was een ketel met een inhoud van 72 stoop en voor de berging van de jenever een fust met een inhoud van 15 anker. Van der Werf[f] was in 1808 sinds een jaar brander en verder als procureur postulant hield hij zich bezig met de Extra Judicieele Praktiek.

Gerhardus Riemersma. Verhuurde in 1808 de branderij aan Benedictus van Steenwijk. De sinds onheugelijke tijden bestaande branderij genaamd Den Eenhoorn stond in het huis aan de Butterhoek wijk A nr. 131 met een openbare uitgang aan de straatzijde. Belendende percelen waren ten oosten en noorden de gracht, ten zuiden de straat en ten westen de tapper J.C. Evers. De nabijgelegen bakkerij van Folkers van der Schaaf in rogge en kleinbrood, door tuinen afgescheiden, was lang na de branderij opgericht. Er was een ketel met een inhoud van twee anker of 32 stoop en voor de berging van de jenever waren er twee fusten, elk met een inhoud van twaalf ankers. Van Steenwijk was sinds 1804 brander en daarnaast wijntapper. De eigenaar Riemersma was schepen en gemeenteraadslid van Dokkum.

Focke/Foeke Tjeerds. De sinds 1787 bestaande branderij genaamd De Arend stond aan de singel Achterhuis A nr. 60 of 160. De belendende percelen waren ten oosten de straat, ten zuiden een openbare steeg, ten westen de winkelier en trekschipper Sjoerd Feddema en ten noorden de straat. De openbare uitgang was aan de zijde en in de voorstraat. Er was een ketel met een inhoud van 30 stopen en voor de berging van de jenever vier fusten, elk met een inhoud van twee okshoofden. Tjeerds was zelf sinds 1804 brander. Hij kreeg op 10 juni 1809 toestemming van de kroon met stoken te mogen doorgaan. Omdat zijn afzet was toegenomen, vroeg hij dat zelfde jaar toestemming tot het plaatsen van een tweede ketel, groot 4 1/2 anker of 72 stopen.

Bergum

In 1800-1802 bedroeg het jaarloon f 400,-. In 1811 een branderij met een werknemer tegen een dagloon van f 1,05. De ruwwaarde van de producten bedroeg f 6.090,- en de ruwwaarde van de producten van voor zichzelf werkende knecht f 2.520,-. Opgericht in 1791 met een verminderde voorspoed. In 1812 een branderij met een werknemer tegen een dagloon van 1,05 francs. De ruwwaarde van de producten bedroeg 6.090 francs en van de ruwe inlandse grondstoffen 2.500 francs. De branderij was in 1791 opgericht. De voorspoed was verminderd. In 1809

is er sprake van dat Bergum tot het ressort Dokkum behoorde.

Heinre Alles Koostra. Was in 1808 al bijna zeventien jaar stoker. De aan zijn huis verbonden, al dertig jaar bestaande branderij, stond aan de Legeweg nr. 231 en stond bekend als de Stokerij. Belendende percelen waren ten oosten de Schipsloot, ten zuiden J. van Sminia, A. Zoon en J. Jans weduwe, ten westen de Legeweg en ten noorden H.B. van Sminia. Er was een ketel met een inhoud van 48 stopen en voor de berging van de jenever waren er twee okshoofden, elk met een inhoud van 96 anker. De jenever werd gestookt van weit of rogge en gerstemout. Had in 1814 twee vaten elk met een inhoud van een okshoofd tot berging van het gedistilleerd.

Metske Klazes Krufft. De branderij bevatte in 1818 negen beslagbakken met een totale bruto inhoud van 2.500 liter en een ketel met een bruto inhoud van 200 liter. Geproduceerd 12.500 liter, aan fabricagerecht betaald f 1.156,- en met een werknemer. Van der Klufft was geboren rond 1791 te Burum en brander te Bergum. Gehuwd met Jitske Klazes Rispens, geboren te Buitenpost rond 1792. Woonden in 1829 te Bergum nr. 231 met de kinderen (geboren te Bergum) Klaas 12 jaar, Antje 10 jaar, Tjitske 8 jaar en Ebe 4 jaar. De knecht was toen Tietze Alberts van Dijk, 30 jaar, geboren te Gorredijk; de meid was Feikje Heinses Kootstra, 27 jaar, geboren te Bergum. Had op 3 augustus 1820 een werknemer. De acht beslagkuipen werden elk met 100 oudhollandse ponden meel beslagen.

Buitenpost/Kootstertille

Louw Klazes Gorter. Was in 1808 al bijna twintig jaar brander en had daarnaast een mouterij en een boerderij. Op 10 juni 1809 werd van de kroon toestemming gekregen te mogen blijven branden. De ruim veertig jaar bestaande branderij stond op nr. 64. Belendende percelen waren ten oosten de graankoper Willem Christiaans, ten westen de schipper Lammert Lammerts, ten zuiden de publieke vaart en ten noorden een weiland. Er was een ketel met een inhoud van 4 3/4 anker en voor der berging van de jenever doorgaans zeven stukvaten, elk met een inhoud van circa elf anker.

Holwerd

Jorrit Idzes Bierma. Deed in 1808 naast de branderij ook een weinig handel in granen. Hij klaagde in zijn verzoekschrift over de zorg voor een zwaar gezin. De branderij stond in verbinding met een woning en stal in de openbare straat de Opslag nr. 17. Belendende percelen waren ten oosten de turfstander Jan Pieters van Haaren, ten zuiden de openbare straat de Opslag, ten westen de algemene vaart en ten noorden

de bleek van de meester timmerman Bauke Baukes. Een ingang bevond zich in het huis aan de openbare straat, een tweede in de stal kwam via een steeg of plaats op dezelfde straat uit. Er was een ketel met een inhoud van 46 stopen en voor de berging van de jenever waren er drie legervaten, elk met een inhoud van 160 stopen. De branderij was eerder gedurende een jaar door Pieter Meindertts gedreven. Op 10 juni 1809 werd van de kroon toestemming verkregen om te mogen blijven branden.

Janke Eelkes. Was in 1808 al vier jaar brander onder de Firma van Janke Eelkes, zij het dat de branderij sinds 8 maart 1809 stilstond. De branderij stond met woning en stal in de Voorstraat nr. 25 met een uitgang in de openbare straat en vanuit de branderij een tweede uitgang in een steeg of plaats die naar dezelfde straat leidde. Belendende percelen waren ten oosten de openbare straat, ten zuiden de schipper op Ameland Klaas Roelofs Dijkman en meester timmerman Bauke Baukes, ten westen de algemene vaart en ten noorden de leraar der doopsgezinden Marten Martens. Er was een ketel met een inhoud van 48 stopen en voor de berging van de jenever waren er twee legervaten, elk met een inhoud van 144 stopen. Op 10 juni 1809 werd van de kroon toestemming gekregen te mogen blijven branden. Voor Eelkes was de branderij al 22 jaar gedreven door Jacobs Bleinsma gehuwd met Rientje Jans Pomsma. De jenever werd gestookt van weit (tarwe) en mout.

Jacop IJpma. Was sinds 1778 brander. In 1808 werd de branderij waargenomen door een knecht, IJpma zelf was verder procureur. De sinds 1768 bestaande branderij stond achter zijn woonhuis nr. 11. Belendende percelen waren ten oosten de Grote Voorstraat, ten zuiden de meesterwolkammer en winkelier in sterke drank en gebroken graan Pijtyer Hijltjes/Heijltjes en meesterverver en glasmaker Johannes Jans Bergmans, ten westen de Algemene Vaart en ten noorden de meester timmerman en houtkoper Sjouke Kornelis, meester schoenmaker Meile Eddes en de gardenier en winkelier Gosse Klases[n]s. Er was een ketel met een inhoud van 2 1/4 anker en voor de berging van de jenever waren er drie legervaten, elk met een inhoud van twaalf anker. De jenever werd gestookt van tarwe met een kwart deel mout vermengd.

Kollum

Rond 1800 bedroeg het jaarloon f 480,-.

Regnerus Theodorus de Kok/Cock. Was sinds 1798 brander en deed daarnaast aan vetweiderij. De sinds onheuglijke tijden bestaande branderij stond aan Kerkburen nr. 188. Belendende percelen waren ten oosten de weduwe van Gerrit Jans met een

winkelnering, ten westen een boerenarbeider, ten zuiden de algemene straat en ten noorden weilanden en een tuin. Er was een ketel met een inhoud van circa 32 stopen en voor de berging van de jenever waren er drie vaten, elk met een inhoud van 20 1/2 anker. Kreeg op 10 juni 1809 toestemming van de kroon om te mogen blijven branden.

Johannes Meinardi[j]. Was in 1808 ruim twaalf jaar brander en verder veehandelaar. Hij was eigenaar en gebruiker van de branderij staande in de Kerkeburen nr. 177. Belendende percelen waren ten oosten de koopman in kruidenierswaren Klaas Ritsma, ten westen de kastelein en veekoopman Cornelis Douwes, ten zuiden de algemene straat en ten noorden een stuk land van de koopman Douwe Jeskes en een huis bewoond door de koopman Jacob Hannes. Er waren twee ketels, een met een inhoud van drie en een van twee anker. Voor de berging van de jenever waren er vijf vaten, twee met een inhoud van elf anker, twee van twaalf en een van vijftien anker. Voorheen was het gebouw bewoond door een horlogemaker. Had in 1808 161 anker jenever voor de handel en de consumptie uitgeslagen. In 1857 bestond de branderij van Meinardi nog steeds. Er werden toen onder toezicht van belasting-ambtenaren proefstokingen gedaan. De resultaten voor wat betreft de verhouding ruwstooktijd-sterkte alcohol werden vergeleken met de tweede in Kollum bestaande branderij, namelijk die van de weduwe van Klaas P. Ritsma. Rekening houdend met de weersomstandigheden, waardoor de trek van het vuur onder de ketel werd beïnvloed, bleek bij de weduwe de stooktijd steeds een fractie korter te duren. Dit werd veroorzaakt doordat haar knecht vlugger werkte bij het opladen oftewel 'hij met een bijzondere vlugheid door zijn jeugdigheid en sterkte doet'. De opzet was na te gaan of de tijd voor de verlenging van het verstrijken van de ruw-stokingen van een uur naar drie kwartier kon worden terug-gebracht. Dit bleek in de praktijk niet haalbaar te zijn.

Weduwe van Klaas P. Ritsma. In 1853 stemde de minister van financiën er mee in dat het bestaande deksel op de verkoelingskuip gehandhaafd bleef ondanks dat dit niet voldeed aan de wettelijke eisen. De controleur te Bergum had er op gewezen dat elders dit ook was toegestaan en dat van de weduwe geen gevaar voor fraude te duchten was. Het gebruikte deksel bestond uit een kruislings gevormd lattenwerk, afgesloten met een daarover geplaatste ijzeren beugel. De weduwe beargumenteerde gebruik door er op te wijzen dat bij een nieuw deksel, met slechts een opening, de 'wasem' niet kon ontsnappen, waardoor de kans op defecten vergroot werd, 'hetwelk zeer veel lasten zoude veroorzaken'.

Metslawier/Nijkerk

E. Rijpma. Was in 1808 weduwnaar met drie kinderen. Naast een bouwning en enige koemelkerij met 's winters een vetmesterij van ossen en koeien bezat hij sinds 1776 een branderij. Deze stond op nr. 44. Belendende percelen waren ten oosten de openbare straat en de chirurgijn en vroed-meester J.U. Noordenbos, ten zuiden de wolkammer Folkert Wierds, ten westen zes pondematen groenland en ten noorden de grofsmid Tjepke Jurgens. Er was een ketel met een inhoud van drie anker. Op 10 juni 1809 kreeg hij van de kroon toestemming te mogen blijven branden.

Rinsumageest

Gaele/Geele Pieter van der Schaaf. Was sinds 1803 brander en hield in 1808 enkele beesten. Overigens gaf hij in 1808 ook op koopman te zijn, zonder een verdere aanduiding waarin. Hij was eigenaar en gebruiker van de sinds 1803 bestaande branderij genaamd De Hoop te Rinsumageest nr. 44 met een publieke uitgang in een steegje buiten het huis. Belendende percelen waren ten oosten het huis, bewoond door de winkelier in het klein Aise? Hendriks, ten zuiden de straat, ten westen de schoenmaker Willem Pieters van der Mark en ten noorden de slachter en arbeider Beernt Hendriks. Er was een ketel met een inhoud van 32 stopen en voor de berging van de jenever waren er drie fusten, een met een inhoud van vijf en twee van zes ankers. De jenever werd gestookt van tarwe, haver, mout en water. Had in 1808 49 anker jenever voor de handel en de consumptie uitgeslagen.

Rottevalle

Jan Jelkes Faber. Was in 1808 sinds vier jaar brander. De sinds zes jaar bestaande branderij was verbonden met zijn huis nr. 22 genaamd De Stokerij. De belendende percelen waren ten oosten de Compagnonsvaart, ten zuiden het huis van Pieter Panstra, bewoond door de boerenarbeider Hendrik, ten westen een kamp greidland van Folkert Liebbes weduwe, verhuurd aan Pieter Panstra voor veebeweiding en ten noorden een steeg of 'opreed' van Johannes Rienks. Er was een ketel met een inhoud van 32 stopen en voor de berging van de jenever waren er twee stukvaten, elk met een inhoud van 144 stopen. Voorheen was in het gebouw een winkelnering gedreven. De jenever werd gestookt van weit, rogge en gerstemout. Op 10 juni 1809 werd van de kroon toestemming verkregen te mogen blijven branden.

Surhuisterveen

Albert [Hendriks] Postumus. Was in 1808 al meer dan 35 jaar brander en had daarnaast een kleine boerderij. De meer dan vijftig jaar bestaande branderij genaamd De Hoop stond op nr. 99. Belendende percelen waren ten oosten wei- en bouwboer Jan Reinderts, ten westen wei- en bouwboer Auke Siebes, ten zuiden weilanden van Posthumus zelf en ten noorden de openbare straat. Er was een ketel met een inhoud van vier anker en voor de berging van de jenever waren er twee stukvaten met een totale inhoud van 24 anker. Op 10 juni 1809 werd van de kroon toestemming verkregen om te mogen blijven branden.

Bronnen

Correspondentie met F. Boomsma en H. Goslings leverde veel bruikbare informatie op, waarvoor dank aan beiden.

Archief Ministerie van Financiën 1795-1813 inv.nrs. 603, 762, 766, 769-770, 784-787, 792 en 795 (Algemeen Rijksarchief 's-Gravenhage).

Archief Ministerie van Financiën Accijnsen 1831-1863 nr. 43, 64.

Archief Goldberg inv.nr. 43 (ARA).

REAKTIES op "JENEVERBRANDERIJEN"

R. Varkevisser. Over Hilbrand Pieters van der Ploeg (genoemd als Jeneverbrander in Sneuper 59, blz 84) het volgende kwartierstaatje. Hij was een directe voorouder van mijn vrouw. Zie evt. www.varkevisser.org onder de kwartierstaat van haar vader (SWART). Wie weet meer???

1. Hilbrand Pieters van der Ploeg, geboren mei 1768 Ferwerd, + 23-7-1822 te Ferwerd. Na de dood van Antje is Hilbrand in 1802 hertrouwd met Jantje Andries (ZUS ???) en later in 1808 met Gertje Liebes Wijnstok. Hilbrand neemt in 1811 voor zichzelf en al zijn kinderen (van 3 vrouwen) de naam van der Ploeg aan: Ploeg, Hillebrand Pieters van der, Ferwerd k. Jetske 19, Pieter 17, Andries 9, Antje 13, Sieds 2. Mairie Ferwerd, fol. 21.

Hilbrand overleed op een leeftijd van 54 jaar en 10 weken in zijn huis nr. 136 te Ferwerd, gehuwd met Gertje Liebes Wijnstok.

2. Pieter Siedses van der Ploeg, geboren ca. 1740. Bij zijn trouwen met Antje Hilbrands kwam hij uit Westernijkerk Getrouwd met een kind op de arm op 11-12-1763 te Marrum met

3. Antje Hilbrands, geboren ca. 1740. Bij haar trouwen met Pieter Zijdses kwam zij uit Marrum. Kinderen:

- 1 Pieter Pieters, gedoopt 15-1-1764, enige weken voor het huwelijk van zijn ouders geboren.
- 2 Zyds Pieters, gedoopt 8-9-1765,
- 3 Hilbrand Pieters van der Ploeg, geboren mei 1768 te Ferwerd, +23-7-1822 te Ferwerd, jeneverstoker

Gerard Mast. In De Sneuper van maart 2001 publiceerde R.H.C. van Maanen een leuk verhaal onder de titel "Jeneverbranderijen in het ressort Dokkum in 1808 en 1818-1820, een voorlopige inventarisatie". Van de stad Dokkum brengt hij diverse branderijen in beeld zoals die van Binne Jans Hoekstra op de Vleesmarkt. Hoekstra zat in de problemen, zijn branderij werd gesloten. Hij schreef, aldus Van maanen, over zijn ellende op 4 november een brief aan koning Lodewijk Napoleon. Daar was ook alle reden toe want toevallig kwam ik in het ARA (nr. 2.01.01.07 Staatssecretarie tijdens koning Lodewijk Napoleon 1798-1811 bestanddeel 69) het volgende besluit van de koning tegen:

10^e van de Herfstmaand 1809, nr. 7 Rapport minister van Finantien

1. betaling van f 5955,z4, zoo veel bedraagt de gemiddelde tauxatie der aan het Rijk overgelaten wordende Branderij van B.J. Hoekstra te Dokkum . . . bij Decisie van den 26 van louwmaand 11 nr. 6, het voortzetten des brandersnering in dat gebouw geweigerd is, mitsgaarder alle andere betalingen vandien uit het provenu van het middel op de genever te doen plaats hebben

2. de alsoo over te nemen panden en gereedschappen te gelde te maken en daar mede die uitgaven geheel of gedeeltelijk te compenseren

DOKKUMER ZILVER

In de eerste week van oktober was er in de RAI te Amsterdam een PAN-tentoonstelling. Ik liep daar langs een stand met oud zilver. Daaronder een zilveren beker uit Dokkum van zilver-smid Paulus Sakes. Opschrift:

AEN OBBES - IANTIEN AERIENS 1669.

Zijn deze namen misschien onder de lezers bekend?

Voor de liefhebber: antiquair John Endlich uit Haarlem vroeg er f 49.000,- voor!

Hans Zijlstra

MISHANDELING TER VERBETERING

H. Hietkamp

*Wie een vrouw gevonden heeft, heeft geluk gevonden;
Een vrouw die ruzie zoekt is even erg als een lekkend dak;
Drank maakt iemand overmoedig en luidruchtig;
wie zich bedrinkt, verliest zijn verstand.
Je kunt beter alleen in de woestijn wonen,
dan met een vrouw leven die ruzie zoekt en humeurig is.*

Enige spreuken van Salomo.

Dirk Gerrits had het waarschijnlijk niet erg getroffen met zijn vrouw. Hij afkomstig uit het buitenland leerde in Dokkum zijn vrouw, Trijntje Abels, kennen. Ze kregen kinderen en het leek allemaal voorspoedig te gaan tot ze op elkaar uitgekeken waren en alles mis ging wat er in een relatie maar mis kan gaan. Trijntje dronk af en toe wel eens een borrel, mogelijk om haar narigheid te vergeten. Het was niet goed te achterhalen wat de oorzaak was van het drinken. Dirk mishandelde zijn vrouw ernstig. Het kan zijn dat Trijntje daarom af en toe maar eens een borrel nam, maar het kan ook zijn dat ze klappen kreeg omdat ze gedronken had. Dirk werd door de justitie tot de orde geroepen.

Het was 8 maart 1768 dat Dirk terechtstond voor het Hof van Friesland. De aanklager maakte melding van de straffen van de magistraat van Dokkum. Wegens mishandeling van zijn vrouw was hij door de magistraat al een paar keer gestraft. In mei 1764 twee dagen op water en brood. In 1767 zeven dagen op water en brood. De ruzies tussen het echtpaar speelden zich niet alleen binnen af, maar verplaatsten zich ook naar de straat. Wie aanmerkingen maakte op zijn optreden werd met een mes bedreigd. "Wie mij tegenspreekt, zal ik wel krijgen", zei hij en daarbij hield hij het mes bedreigend in de hand. De dagen op water en brood hadden niet geholpen. Tijdens een nieuwe uitbarsting had Dirk zijn vrouw met een grote vork, dwars door de rok in het bovenbeen gestoken. Ze kreeg een bloedende wond in het bovenbeen. In november 1767 was het weer raak. Trijntje was zo bang geworden dat ze met haar kinderen het huis uitvluchtte en onderdak zocht bij een kennis van haar. De magistraat van Dokkum liet hem arresteren en schreef een brief aan de procureur-generaal in Leeuwarden met het verzoek om deze zaak over te nemen en de zaak voor te leggen aan het

Hof van Friesland.

De advocaat van Dirk bracht ter verdediging naar voren dat Trijntje veel te veel dronk en dan onhandelbaar was. Hij legde uit dat Dirk een "uitlandig" persoon was, die een Friese vrouw had getrouwd. Die vrouw was gaan drinken en was erg lui en sloofs. In het land van herkomst waren de mannen gewend zulke vrouwen te kastijden. Hij legde aan het Hof dan ook de volgende stellingen voor:

De gevangene en posant stelt waar te zijn:

- *Dat hij een uitlandig persoon zijnde, een Friese vrouw uit Dokkum getrouwd heeft*
- *Dat hij gevangene een persoon is, zonder zich zelf te prijzen, zonder opspraak, kloek en naarstig in zijn werk, oprecht in zijn handel en wandel is.*
- *Dat ter contrary van het ongeluk een vrouw getrouwd heeft die niet alleen lui en slof is, maar ook drankzoet is en zich af en toe dronken drinkt waardoor ook dikwijls aan de gevangene oorzaak geeft dat zijn hoofd overstuur raakt en zijn handen hem te zwaar worden en zijn vrouw komt te slaan.*
- *Dat aan de gevangene als hoofd en enige macht hebbende over zijn vrouw, bij zulk een occasie volgens het natuurlijk recht bij alle volkeren gemeen geoorloofd is behoort kastijden.*
- *Want wat is er onverdraaglijker voor een man dan dat hij bezweet van zijn werk thuis komt, alles overstuur vind noch tafel gedekt noch eten gekookt noch bed opgemaakt*
- *Wie kan dan een zulke kwalijk nemen dat enige hardigheid wordt gebruikt.*
- *Ja, zelfs enige dreigementen moet doen tot verbetering en om de vrouw te intimideren*
- *Doch de gevangene zulks gedaan heeft is geschied uit naarstigheit, maar geenszins met enige intentie om zijn vrouw te beledigen of kwaad te doen.*
- *Maar om haar daardoor te verbeteren en haar, waar mogelijk, van haar dronkenschap tot een nuchter en naarstige vrouw te brengen*
- *Dat gevangene in een straat en op een plaats woont waar veel slecht volk woont*
- *Dat dergelijk volk, en voornamelijk die klikachtige vrouwen met een verkeerde barmhartigheid zijn ingenomen*
- *Waarom deze behandelingen van de gevangene jegens zijn*

huisvrouw op het allergeuwelijkst uitgekreten worden.

- *Vooreerst omdat men niet weet of willen weten wat er in het huis van de gevangene omgaat.*
- *Anderszins omdat de vrouw van de gevangene lui en drankzoet is.*
- *Ook, dat zij niet willen erkennen de oppermacht die een man over zijn vrouw met recht heeft.*

W.g. F. Tinga

De aanklager liet diverse getuigen verhoren in Dokkum. Hierbij waren nogal wat buurvrouwen die een negatief beeld schetsten van Dirk. De verdediger was van mening dat het allemaal vrouwen waren van een slecht allooi. Hij vroeg aan de leden van het Hof aan de verklaringen van deze vrouwen geen waarde te hechten. Hij kwam met een aantal getuigen die spraken van een goede man. Dirk was altijd goed in zijn werk en deed erg zijn best.

Het Hof van Friesland was kennelijk niet erg onder de indruk van de verdediging en veroordeelde Dirk op 8 maart 1768 tot twee jaar opsluiting in het tuchthuis te Leeuwarden.

Dossier 3145, d.d. 8 maart 1768.
Criminele sententies Hof van Friesland

VONDELING ?

L. Meerema

Henriena van Driel, als Dienstmeid wonende bij Adrianus Eisma castelein te Dokkum oud 18 jaar gecit. gecomp. en geexamineerd verklaart dat op Zondag de 11 Octob. 1803 s avonds groot zeven uur, wanneer zij in de voorkamer bezig was. Daar bij haar in de kamer kwam eem vrouwspersoon en een jonggeboren kind op de tafel lag zeggende: de groetenis van Pietertje, hier is Eismaas kind, waar op gemelde vrouw direkt vertrok roepende dat de meid direct haar meesters vrouw aan welke zij 't voorgevallene verhaalde.

Bron: Informatieboeken Dokkum. Rijksarchief Leeuwarden.

Over onze auteurs:

Ron van Maanen, geboren 25-1-1958 te 's-Gravenhage. Momenteel streekarchivaris West-Betuwe. Heeft enkele honderden artikelen gepubliceerd met name over onderwerpen van sociaal-economische aard en waterschapsgeschiedenis. Al sinds enkele jaren bezig aan een onderzoek naar de geschiedenis van de jeneverindustrie in Nederland in de 18e-19e eeuw.

Wie kent de kerkbouwers van de Hervormde kerk te Holwerd?

De Holwerder St. Willibrorduskerk is gebouwd in de jaren 1776-1778. De oude kerk moest daarvoor eerst worden afgebroken. De stemgerechtigde ingezetenen van Holwerd hebben voor deze grote klus drie kerkvoogden benoemd om "de oude kerk te doen afbreken en de nieuwe te doen herbouwen", namelijk:

Pytter Abes Hiddema, Watse Pytters en Jacob Reinders.

Wie kan ons helpen aan wat meer informatie over deze personen? Omdat het stemgerechtigde ingezetenen waren, zullen ze ook bezittingen in Holwerd hebben gehad. Mogelijk dat er bij een of enkele van De Sneupers gegevens in een stamboom of familie-archief te vinden zijn over de nazaten van deze personen die mogelijk nog in Friesland wonen.

Graag uw reactie aan G. Herrema, administrerend kerkvoogd te Holwerd en lid van onze vereniging (tel. 0519-561697)

INHOUDSOPGAVE

158	Redactioneel	E. Smits
159	Ledennieuws	E. Smits
160	Bestuurlijk	L. Meerema
Genealogie		
161	Pytter Boomsma, distillateur Dokkum(2)	F. Boomsma
168	Kwartierstaat Van Hijum	P. van Hijum
Streekgeschiedenis		
182	Geneesk. situatie Dokkum 16 ^e -20 ^e (8,9)	L. Meerema
188	Middenstand Dokkum, eind 19 ^e eeuw, 2	E. Smits
195	Jeneverbranderijen, aanvullingen	R.H.C. v Maanen
205	Mishandeling ter verbetering	H. Hietkamp
Varia		
203	Reacties "Jeneverbranderijen"	Diverse
204	Dokkumer Zilver	H. Zijlstra
207	Vondeling?	L. Meerema
208	Over onze auteurs/inhoudsopgave	
208	Wie kent kerkbouwers te Holwerd?	G. Herrema